



„Ir šviesa, ir tiesa mūs žingsnius telydi!“

2008

vasaris

VARPAS

LIETUVOS LAISVĖS KOVOTOJŲ SĄJUNGOS LEIDINYS



1918 M. VASARIO 16 D. LIETUVOS TARYBA PASKELBĖ LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS AKTĄ





*Danutę
Černiaus-
kienę 80-
mečio proga*



*Edvardą
Buroką
75-mečio
proga*



*Jordaną
Norkų
80-mečio
proga*



Jo Eminencijos kardinolo Audrio Juozo Bačkio kalba iškilmingame Seimo posėdyje, skirtame Laisvės gynėjų dienai paminėti 2008-01-13



„Jo Ekscelencija Lietuvos Respublikos Prezidente, Seimo Pirmininke, premjere, gerbiamieji!

Už ką žuvo tie Lietuvos vaikai, kurių atminimą kasmet pagerbiame iškilmingais posėdžiais ir pamaldomis? Už Tėvynės laisvę, už savo valstybę, už šalies ateitį – tai įprasti ir aiškūs atsakymai. Tačiau, ar šiandien taip suprantame laisvę,

ar taip suprantame savo valstybę ir jos ateitį, kaip suprato jie? Tik sąžiningai atsakę į šį klausimą susiesime atmintį su gyvenimu. Neatskursime minėjimų nuo to, kas šioje salėje ir visame krašte vyksta kiekvieną dieną.

Laisvė buvo ypatingas žodis visiems lietuviams, tą šaltą naktį išėjusiems į Vilniaus gatves. Kai šiandien iš politikų lūpų, iš televizijos ar radijo girdime žodį „laisvė“, tai dažniausiai kalbama apie visai kitus dalykus. Sakomos frazės, kuriose būtų daug geriau laisvę pakeisti atsakomybe. Tai yra, sakyti ne prekybos laisvė, bet atsakinga prekyba, ne žiniasklaidos laisvė, bet atsakinga žiniasklaida, ne reklamos laisvė, bet atsakinga reklama ir taip toliau.

Sausio 13 -osios didvyriai laisvės siekė per pareigą ir atsakomybę, per pareigą iki mirties. Šiandien laisvė dažnai deklaruojama, kad būtų galima išvengti pareigos ir atsakomybės. Kas yra sava, savo valstybė? Tai valstybė, kuri gina savo žmones, ypač silpniausius. Po Sausio 13 -osios įvykių buvo svarstančių, kad tuometiniai vadovai nesiėmė reikiamų priemonių žuvusiems apsaugoti. Nesunku

suprasti, kad vienintelė tokia priemonė galėjo būti kapituliacija, nepriklausomybės siekio atsisakymas. Bet kodėl vis grįžtama prie vadinamųjų istorinių klaidų užuot paklausus, kaip šiandien ginami žmonės. Kalbu ne vien apie tai, kad ginami kenčiantys nuo skurdo, nepriteklių, neįgalumo. Kalbu apie priemones, kurios gintų gyvybes nesulaukiančias net gimimo, žūstančius per avarijas, mirtinai nusigeriančius ar pakeliančius prieš save ranką dėl depresijos ir psichozų. Kas bebūtų pasiūlyta gyvybėms ginti, visuomet atsiranda neva svarbesnių dalykų. Gyvybės lieka neapgintos, nes moterys turi reprodukcinės teises, o važiuojantys automobiliais teisę pirkti degtinę degalinėse. Gyvybėms kyla vis nauji pavojai, nes verslas turi teisę į maksimalų pelną, o politikai teisę į verslo paramą. Kas dar labai svarbu, kad valstybė galėtų laikytis sava valstybe? Sava valstybė, tai valstybė, kuri siekia būti teisinga visiems ir kiekvienam. Aš netikiu, kad kas nors laisva valia dėtų galvas už plėšikų gaują. O būtent taip Šventasis Augustinas pavadino valstybę, kuri nėra valdoma teisingumu. Popiežius Benediktas XVI cituoja šiuos rūsčius žodžius savo enciklikoje „Dievas yra meilė“. Jis primena, kad būtent teisingumas yra visos politikos tikslas ir todėl vidinis matas. Greta svarbaus klausimo kaip čia ir dabar įgyvendinti teisingumą, visada iškyla svarbesnis – kas yra teisingumas? Šventasis tėvas pabrėžia, kad praktinis protas reikalingas šiam sprendimui nuolat apvalytinas, nes jau etinis aklumas, atsirandantis viršų paėmus interesams ir galioms, yra niekada iki galo nepašalinama grėsmė. Po galingų interesų grupių įtakos, jų spaudimo valdžios žmonės bandoma apsaugoti Lobizmo interesų derinimo ir kitais įstatymais. Tačiau ar įstatymo raidė gali ginti labiau nei tvirti įsitikinimai, ar neapsaugotų politikų geriau aiškus etinis



apsisprendimas, kas yra gera ir bloga, kas svarbu, o kas atsitiktiniai dalykai? Įsitikinimas, kad elgiasi teisingai ir garbingai vedė bei palaikė Lietuvos žmones Sausio 13 -ąją. Toks įsitikinimas, kaip liudija istorija, buvo pavojingas, net mirtinai pavojingas. Laisvės gynėjai drauge gynė ir teisę į kiekvieno įsitikinimus, gynė teisę laisvai reikšti įsitikinimus ir jais vadovautis. Tačiau pasirodo, kad ir šiandien Lietuvoje pavojinga turėti įsitikinimus. Kaip liudija pastarųjų savaitių įvykiai, žiniasklaida nekludoma rengia organizuotus puolimus ir prieš paprastus žmones, ir prieš parlamento narius, pamina jų orumą už jų įsitikinimus. Sausio 13-osios didvyriai, tarp kurių dauguma buvo jauni žmonės, siekė išsaugoti jauną valstybę. Ar šiandien daug daroma, kad valstybė būtų išsaugota? Tie, kurie dainomis pasitiko sovietų tankus, turėjo aiškų žvilgsnį į tėvynės ateitį. Deja, matau, kad daugelio dabarties veikėjų suvokimas apie Lietuvos ateitį labai nykus. Dienų dienas

diskutuojama apie verslo interesus žvalgantis galimų rėmėjų, tačiau pristinga laiko švietimo, mokslo, šeimos, sveiko gyvenimo būdo reikalams. Ar daug parlamentarų, kurie nuoširdžiai rūpinasi koks subręs Lietuvos jaunimas, kokia sveika, o gal visiškai suirusi šeima augins kitą vaikų kartą, ar dažnas gali paminėti, jog per kadenciją ką nors realiai nuveikė padėdamas tėvams bei mokytojams apsaugoti nepilnamečius nuo smurto, alkoholio, narkotikų, trumpalaikių malonumų propagandos?

Laisvės gynėjai tikėjo savimi, tikėjo Lietuvos ateitimi, tikėjo, kad jiems padeda Dievas. Sunku tikėti, kad tau padeda Dievas, jeigu viduje nesi tikras, jog stoji už teisybę ir tiesą, jog gini žmones ir tikrą reikalą. Linkiu Lietuvos žmonėms, linkiu valstybės vadovams ir šiandienos politikams būtų laisvės gynėjų dvasios įpėdiniais. Tai yra gyventi ir elgtis taip, jog visuomet galėtumei tikėti, kad man padeda Dievas“.

Atgimimo ažuolynas – mūsų tautinės bendruomenės žygdarbis

Jono Basanavičiaus tėviškėje pasodinti tūkstančiai ažuolų daugeliui kartų bus Lietuvos laisvės simbolis



Dr. Vygandas Čaplikas

Jaunas Lietuvos tautinio atgimimo ažuolynas Jono Basanavičiaus tėviškėje jau tvirtai suleidęs savo gyvybingas šaknis. Tenka dažnai jį aplankyti, kartais net kelis syk per metus. Kartą vykstant į Ožkabalius vienas iš bendrakeleivių pasakė: „Ko gero, Atgimimo ažuolyno pasodinimas yra vienas iš reikšmingiausių darbų, kurį Lietuva atliko atgavusi Nepriklausomybę.“

Susimąstiau, ar išties yra taip, kokia to užmojo vertė ir reikšmė dabar, prabėgus nemažai virtinei visa ko pilnų metų po laisvės susigrąžinimo.

Maža mitinguoti – laikas veikti

Daug kam iš mano bendraminčių atrodo, kad mes vieningiausi buvome aktyviausios Sąjūdžio veiklos metu, kai žmonių minios, suplaukusios į šimtatūkstantinius mitingus, skanduodavo: Lietuva, Lietuva, Lietuva...

Vis dėlto tas politinis žmonių susitelkimas, įvairiausi mitingai – dar tik proceso pradžia, dar ne konkretus darbas savo Tėvynei, jos bendruomenės

labui. Bet būtent tie sambūriai ir pradėjo žadinti mintis apie ateitį, kėlė galvoje klausimus: „O ką gi veiksime, kai visa tai baigsis, turėsime laisvę?“

Kaip ir kiti mano artimieji bei pažįstami, pagalvodavau: „Štai, jau valdžia netrukdo rinktis į susibūrimus, kuriuose ji kritikuoja, narstomi jos praeities darbai, smerkiami nusikaltimai; kodėl nekelti minties ar net imtis jau ko nors konkrečiau savo Tėvynės gerovei?“

Dabar sunku prisiminti, kada įvyko tas pokalbis su dailininke, gera bičiule, man artimos pasaulėžiūros žmogumi Gražina Didelyte, kai ji, pati dalyvavusi, pasakojo apie 1987 m. rugpjūčio 23 d. mitingą prie Adomo Mickevičiaus paminklo Vilniuje; tada mūsų kalba nukrypo ir į ažuolyno sodinimo idėją.



Gražina Didelytė

Įgyvendintas kitas sumanymas

Mitinge G. Didelytė piešė šį žmonių susibūrimą, kuris pirmąsyk viešai pasmerkė Hitlerio ir Stalino suokalbį sunaikinti suverenias valstybes, grobikiškai pasidalyti Europą. Liko net septyni jos šiame mitinge daryti eskizai, kurie vėliau turėjo



tapti įdomiu ir prasmingu istorinių kūrinų ciklu.

Bet netrukus prasidėjo kiti reikšmingi įvykiai, dailininkė sumanymą atidėjo tolimesnei atečiai, ir jis liko neįgyvendintas. Gražina Didelytė 2007 m. sausio 2 d. apleido šį pasaulį. Bet tuomet ji labai giliai į širdį įsidėjo ažuolyno sodinimo idėją. Greit ją išplatino tarp artimų draugų. Prasidėjo svarstymai su mūsų mitologijos specialistu Norbertu Vėliumi, dailininkais Ieva Labutyte, Rima Mačiulyte, Vytautu Valiumi, Arėju Vitkausku ir kitais.

G. Didelytė iškeldavo įdomių minčių, nes jos gyvenime ir kūryboje ažuolai užėmė ypatingą vietą. Jau iki tol buvo paskyrusi nemažai kūrinų šiems mūsų galiūnams, domėjosi jų reikšme baltų tautosakoje ir mitologijoje. Ji pati, galima sakyti, gimusi ažuolyne – Kauno Žaliakalnyje, Aukštaičių gatvėje. Daug gražaus jos vaikystės, o vėliau ir jaunystės laiko prabėgo draugaujant su Ažuolynu, čia sukurti pirmieji piešiniai su šiais didingais ir sakraliais medžiais.

Susibūrė veiklus septynetukas

Lemtinga buvo pažintis Vilniuje ant Tauro kalno po Sąjūdžio suvažiavimo su G. Didelytės studijų drauge architekto Vitalija Stepulienė. Jau buvo paskelbtas ką tik pradėjusiam eiti „Atgimimo“ laikraštyje kreipimasis į visuomenę dėl ažuolyno sodinimo, tad daug kas, taip pat ir Stepulienės vyras Vitalius apie tą idėją žinojo. Netrukus buvo sudaryta iniciatyvinė grupė. Į ją, be mudviejų su Stepuliu, įėjo parkotyrininkas Kęstutis Labanauskas, geografas Rimantas Krupickas, žemėtvarkininkas Romas Survila ir dabartinio Vilniaus pedagoginio universiteto (tuomet instituto) dėstytojas Algimantas Kepeženas. Susikalbėti grupelėje buvo lengva, prasidėjo sklandus ir vaisingas bendras darbas.

Iš pradžių ažuolynui vietos ieškojome senosios Dainavos žemėje Dzūkijoje – Šalčininkų ir Varėnos

rajonuose. Vėliau R. Krupickas pasiūlė rinktis J. Basanavičiaus tėviškę Ožkabalius Sūduvoje. Ten rado me mums palankų, beveik bendramintį, tuomečio sovietinio ūkio vadovą Vladą Markauską. Jis tapo septintuoju mūsų grupės nariu.

Ažuolyno gimimo diena – 1989-04-01

Septynetas – laimingas skaičius, gal dėl to iniciatyvinė grupė gana sėkmingai įgyvendino Lietuvos tautinio atgimimo ažuolyno pasodinimo idėją. Rūpesčių buvo daug; ir pirmoji ažuolyno sodinimo diena – 1989 m. balandžio mėnesio pirmasis šeštadienis – buvo labai nepalanki: šalta, pūtė žvarbus vėjas su šlapdriba. Ožkabalių žemė molinga, žmonės klampiojo nešini medeliais, kastuvais ir kibirais sodinukams palaistyti; viską reikėjo patiems atsivežti. Bet suvažiavusių aukštaičių, dzūkų, sūduvių, žemaičių, iš didmiesčių atvykusių žmonių nuotaika buvo puiki, pakili ir viltinga. Kas gali būti gražiau už bendrą ir vieningą darbą puošiant Tėvynę galiūnais medžiais, kurie tūkstantmečiais susiję su jos kraštovaizdžiu, istorija ir senuoju prigimtinu protėvių tikėjimu?

Planuojant ažuolyno vidinę sandarą, atsižvelgus į teritorijos reljefą, kuris čia išraiškingai plastiškas ir nežymiai kalvotas, buvo pasirinktas giraičių principas. Jų net septyniolika, visos turi savo atmintiną prasmę ir pavadinimus, susijusius su Lietuvos istorija (pvz., Knygnešių giraitė, kurioje kiekvienam iš žinomų knygnešių pasodintas jo medis, Represijų aukų giraitė, Sąjūdžio giraitė). Giraites jungia keliai ir takai, jas, kaip ir visą ažuolyną, patogu apeiti ir apžiūrėti (žr. schemą).

Jaunuolynas ugdomas ilgiems amžiams

Nuo pat pasodinimo ažuolynas buvo po truputį plečiamas, tankinamas, kai kur papildomas ir kitų medžių bei krūmų grupėmis. Ažuolai nemėgsta vie-



Lietuvos tautinio atgimimo ažuolyno emblema



1944 m. sudegusios Basanavičių sodybos vietoje 1988 m. pastatytas atminimo ženklas.
V. Visocko nuotrauka



Atstatytas Jono Basanavičiaus gimtinės namas



Ažuolynas. G. Didelytės ofortas, 1994



Ožkabaliai. G. Didelytės ofortas, 1990



Ažuoliuką savo senelio atminimui sodina knygnešio Prano Verkelio anūkė Birutė Verkelytė-Fedaravičienė

numos, jie geriau auga su kitais medžiais, ypač eg-lėmis. Suomių mokslininkai nustatė, kad tam tikra tvarka susodinus egles ir ąžuolus, pastarųjų augimas gerokai paspartėja. Šiaip ąžuolas – šviesos medis, bet jo kamienas nemėgsta tiesioginių kaitrios saulės spindulių. Augančiam viename ąžuolui būtinai reikalinga apsauga – krūmai, tuomet jis augs sveikas ir gražus. Nesunku pastebėti, kad dar sovietmečiu numelioruotų laukų plynėse palikti pavieniai ąžuolai jau baigia sunykti.

Sunkiai auga ir gerokai atokiau nuo ąžuolyno ant kalvos pietvakarinėje dalyje pasodinta Kovo 11-osios giraitė. Jei ji nebus apjuosta tankiu eglių žiedu, medeliai čia ir ateityje prastai augs, liks nuskurdę.

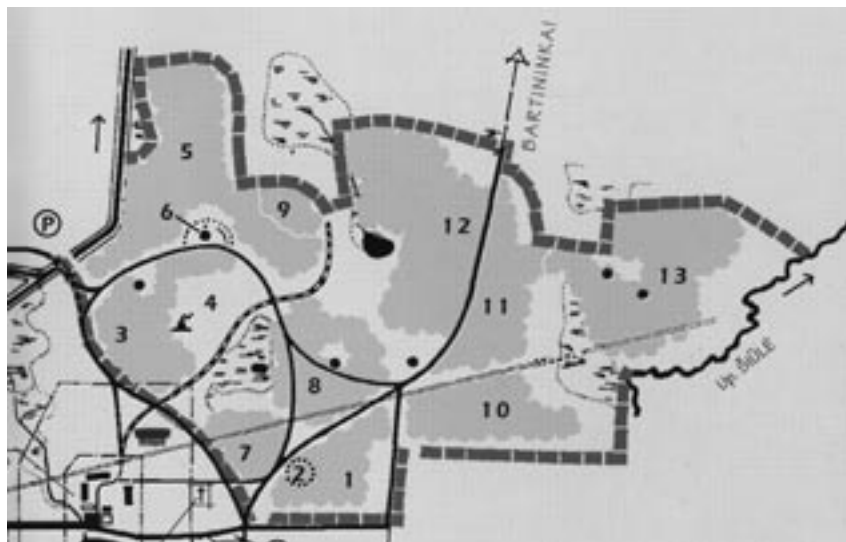
Nuo 1998-ųjų aktyviai į ąžuolų sodinimą įsitraukė Kovo 11-osios nepriklausomybės atkūrimo akto signatarai, suformuota atskira jų giraitė. Dabar kasmet paskutinis balandžio mėnesio šeštadienis tampa jų susitikimo ąžuolyne diena.

Beveik kasmet ąžuolynas pasipuošia ir naujais akcentais: takų rodyklėmis, aiškesniais bei dailėsiais giraičių pavadinimų ženklais, kokia nors skulptūrele. Nors šiaip jau nereikėtų jo versti skulptūrų parku, patiems ąžuolams pakanka savito ir nepakartojamo grožio.

„Basanavičynė“ vis labiau traukia žmones

Atgimimo ąžuolyno svarbiausia vieta – Aukuro kalnas. Jo viršuje guli didelis akmuo su iškaltais baltiškojo kalendoriaus ženklais, žyminčiais pagrindines metų šventes, taip pat ir dr. J. Basanavičiaus gimimo bei mirties laiką. Įrengta ir laužavietė, kur apvaikščiojus ąžuolyną ar po talkos galima pasibūti kartu prie ugnies. Toks susibūrimas prie laužo ąžuolų apsuptyje ir atsiveriančioje erdvėje – ypatingas. Tuomet ir ateina mintys apie šios vietovės nepaprastumą, žmonių suvežtus ir pasodintus medelius, kurie jau darosi panašūs į jaukią girią, tarsi nusileidusią iš tolimos praeities ūkanų, kai kraštą dengė tankūs ir sunkiai praeinami ąžuolynai.

Atgimimo ąžuolynas jau gyvena savo ritmu, lankytojų vis daugėja, per pastaruosius metus jų atvyksta gal trys tūkstančiai. Čia stovinti atstatyta (1944 m. sudegusi) Basanavičiaus sodyba teikia galimybę organizuoti įvairius renginius esant ir nepalankiam orui. Tam tinka erdvus kiemas, nemažas kluonas. Čia jau rengiami folkloro festivaliai, klijimo teatrų šventės; neretai suvažiuoja ir Lietuvos tautinio atgimimo ąžuolyno draugijos nariai, aptaria jo globos ir ateities rūpesčius.



Ažuolyno planas (be atokiau pasodintos Kovo 11-osios giraitės)



Ažuoliukų sodinimo talka 1989 04 15



Daugelio rankų bendro darbo prasmė

Artėja ažuolyno dvidešimtmetis, sutapsiantis su Lietuvos tūkstantmečio švente. Puiki ir prasminga sąsaja!

Į sėkmingą Atgimimo ažuolyno pasodinimo akciją galima žvelgti įvairiai. Gal svarbiausia, kad bendra valia atkuriamo tai, kas per šimtmečius buvo prarasta ir sunaikinta. Rezultatą matuojant skaičiais, padaryta nedaug: bendras ažuolyno plotas – arti 40 ha, jame – beveik 8,5 tūkst. ažuolų. Tačiau tas žygis strateginis, jis įkūnija visuomenės (bent jau jos šviesuomenės) lūkestį Lietuvą vėl matyti kaip gaivų, žalią ir it ažuolas tvirtą kraštą. Tai nėra neįmanoma, istorijoje tai jau buvo.

Nors nuo viduramžių didingi Lietuvos ažuolynai

buvo naikinami, kertami ir plukdomi į Vakarų, dar visai neseniai jie atvykusiems krito į akis, darė stiprų įspūdį. Lietuvos kaip ažuolų krašto įvaizdį išsivežė ir žymi suomių rašytoja, literatūros klasikė Maila Talvio, kuri 1894 m., o kitąsyk dar po metų lankėsi Lietuvoje su savo vyru kalbininku Josepiu Mikkola; jiems atrodė, kad tai ypatingas ažuolų kraštas.

Tad mūsų visuomenei yra apie ką pamąstyti; mes galime pasirinkti labai savitą, autentišką ir ekologiškai itin prasmingą savo šalies kraštovaizdžio ugdymo kelią.

*„Baltijos miškai ir mediena“, 2007 m. Nr. 11
Spausdinama autoriui ir redakcijai sutikus*

Susiburkime širdimi ir protu, susiimkime už rankų ir apginkime savo prigimtinių turtą – lietuvių kalbą ir valstybę



Povilas Mataitis, režisierius, dirigentas, pedagogas

Natūralu, jog mums rūpi tautos ateitis, norime, kad stiprėtų mūsų valstybė, kuri pajėgtų išsaugoti ne tik lietuvių kalbos grynumą, bet ir jos paplitimo arealą.

Bene vieninteliai turime gyvą, geriausiai indoeuropiečių prokalbės bruožus išlaikiusią kalbą, kuri yra ne tik mūsų, bet ir viso pasaulio paveldas. Ne paslaptis, kad būdami maža tauta, turime vieną didžiausių žodynų. Šiuo metu Didžiojo lietuvių kalbos žodyno yra išleista 20 tomų. Tolimesnė jo leidyba, deja, yra pristabdyta.

Mūsų prisikėlusiai valstybei, manyčiau, svarbu siekti, kad nebūtų pažeidžiamos lietuvių – titulinės tautos – teisės, kad tautiniam ugdymui ir lietuvių kalbos globai būtų skiriamas ne kiek nemažesnis dėmesys ir materialinė parama negu, kad tam skiria Lenkija ar Rusija, plėsdamos savo kalbinės įtakos sferas.

Dėl žinomų istorinių ir politinių aplinkybių praity lietuvių tautos ir kalbos likimas susiklostė nepalankiai. Jei ne negausi XIX a. pabaigos ir XX a. pradžios lietuvių inteligentija, pasaulis galėjo netekti didžiulės reikšmės kultūros paveldo, o mes savo kalbos.

Dabar sunku pervertinti brolių Vileišių, ypač Petro nuopelnus, kada jis, sukaupęs per 863 tūkstančius

aukso rublių, kartu su savo broliais Antanu ir Jonu, 1899m. atvyksta gyventi į Vilnių, į kurį sukviečia tuo metu po Rusiją ir kitas šalis pasklidusius J.Basanavičių, J.Jablonskį, J.Žemaitę, P.Višinskį, J.Kriaučiūną, Pr. Mašiotę, A.Smetoną, G.Petkevičaitę-Bitę, J. Tumą-Vaižgantą ir kt. Vilniuje įkuria metalo dirbinių gamyklą, į kurią telkia lietuvių darbininkus ir inžinierius, globoja pradedančią skleisti tautinę kultūrą, atidaro spaustuve, knygyną, leidžia pirmą lietuvišką dienraštį „Vilniaus žinios“, organizuoja lietuviškas mokyklas, draugijas, parodas ir pan. Savo atkaklumo ir pasišventimo dėka, kartu su tik ką čia suburtais lietuviais inteligentais, iš istorinės sostinės Vilnių jis paverčia atbundančios Lietuvos politinio ir kultūrinio gyvenimo centru.

Stebina ir žavi tarpukario Lietuvos visų vyriausybių nepalenkiamas nusistatymas neišsižadėti lenkų okupuoto Vilniaus. Tuo tarpu dabartinė Lietuvos valdžia pasiduoda išoriniam spaudimui, sutikdama įteisinti lenkiškų pavardžių rašymą lenkų kalbos rašmenimis, nusileisdama nekonstituciniam siūlymui Vilniuje atidaryti Baltstogės universiteto filialą, kuriame būtų dėstoma ne valstybine, o lenkų kalba.

Mūsų šalyje valstybės pastangomis, deja, nevykdomas Vilnijos krašto gyventojų švietimas, žmonėms neaiškinama, kad kažkada būta lenkiškai kalbančių lietuvių draugijų, kad airiai ar škotai, nors ir vartoja anglų kalbą, tačiau visada išlieka airiais ir škotais.

Vilniaus miesto troleibusuose imta mokyti lenkų kalbos. Mano supratimu taip siekiama psichologiš-



kai ją įteisinti tarp vietinių lietuvių kilmės gyventojų. Jiems suteikiamas pagrindas jaustis ne tiek svetimakaliais lietuviais, kiek lenkais. O jeigu ne taip, tai kodėl miesto troleibusuose nemokoma, sakysim, latvių, mūsų artimiausių giminaičių ir kaimynų kalbos? Arba – jeigu Vilniuje mokoma lenkiškai, tai kodėl Varšuvoje ar Krokuvoje nemokoma lietuviškai? Juk lietuvių kalba daug senesnė ir kalbotyros mokslui turi ne mažesnę svarbą.

Praeitų metų vasarą mus pasiekė LR Teisingumo ministro Petro Baguškos pasirašytas Aiškinamasis raštas, kuriuo ruošiamasi Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos (Atkuriamojo Seimo) 1991 m. sausio 31 d. nutarimą Nr.1031 „Dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase“ paskelbti neturinčiu galios ir priimti naują LR vardų ir pavardžių rašymo įstatymą.

Susipažinę su Vyriausybės priimtu ir LR Seimui svarstyti teikiamu Vardų ir pavardžių įstatymo projektu Nr.XP–689A(2), įvertinę jo ydingumą, mes abu su Jonu Buroku, į pagalbą pasitelkę autoritetingų kalbininkų, kultūros veikėjų, birželio mėnesį vaikščiojome į LR Seimą, kur susitikome beveik su visomis frakcijoms, ir Seimo narius raginame šį įstatymo projektą atmesti. Susitikimuose kartu su mumis dalyvavo lietuvių kalbos draugijos pirmininkas dr. A.Pupkis, kalbininkas dr. Pr.Kniūkšta, „Vilnijos“ draugijos pirmininkas habil. dr. K.Garšva, lietuvių kultūros kongreso tarybos pirmininkas K.Stoškus. Pokalbių metu Seimo nariams aiškinome, kad vardų ir pavardžių rašymas dokumentuose lenkiškais rašmenimis lenkų tautybės Lietuvos piliečius atskirtų nuo kitų Lietuvos gyventojų, kad lenkų kalbos vartojimas oficialiose srityse Vilniaus kraštą atriboja nuo visos Lietuvos ir silpnina jos vientisumą, o Vilniaus kraštą kreipia į autonomiją, kad minėtas įstatymo projektas tuos atirbojimus ir atsirbojimus pateisina ir palaiko.

Oficialius raštus su siūlymu įstatymo projektą Nr.XP–689A(2) atmesti ir nesvarstyti 2007 m. rugsėjo mėnesį išsiuntėme LR Seimo Teisės ir teisėtvarkos, bei Švietimo, mokslo ir kultūros komitetams. Juos pasirašė kalbininkai A.Pupkis, A.Piročkinas, Lietuvos kultūros kongreso tarybos pirmininkas, filosofas K.Stoškus, Lietuvos kultūros fondo prezidiumo narys, režisierius P.Mataitis, Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos valdybos pirmininkas J.Burokas, lietuvių tautininkų sąjungos pirmininkas G.Songaila.

Sužinoję apie parengtą tokį įstatymo projektą, į pagirtiną pilietinę ir patriotinę akciją įsijungė Žagarės ir Joniškio gimnazijų mokytojai, savo mokyklų vardu rašydami protesto laiškus LR Seimo nariams, valstybės Prezidentui. Reikalaudami „negriauti lietuvių kalbos sistemos ir nepriimti naujo

LR vardų ir pavardžių įstatymo projekto“ pirmieji savo nuomonę pareiškė Joniškio Krašto kultūros centro žmonės ir jo direktorė Giedrė Motiejūtė. Jais tuojau pasekė Žagarės gimnazijos mokytojai. Pastarieji, inicijuojami mokytojos Almos Kančelskienės, surinko net 27 mokytojų parašus. Ryžtingiausi pasirodė Joniškio „Aušros“ gimnazijos mokytojai. Direktorius Algimantas Budrio, mokytojų Reginos Šimkuvienės, Daivos Vaičiūnienės, Vilijos Sviderskienės ir visų 34 mokytojų pasirašytame kreipimesi teigiama, kad Lietuvos Respublikoje „turėtų būti laikomasi valstybinės kalbos įstatymo“, kad „asmens vardas ir pavardė piliečio pase turi būti rašomi valstybine kalba“. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 14-tą straipsnį, mūsų valstybinė kalba – lietuvių kalba.

Man, kaip buvusiam Joniškio „Aušros“ gimnazijos auklėtiniui, malonu patirti, kad šioje mokykloje ir toliau tebėra gyvos „šviesos, dorybės ir teisingumo“ idėjos, kurias, įsteigdama Joniškio valstybinę gimnaziją, dar 1936 metais deklaravo Lietuvos tautinė vyriausybė. Džiugu, kad toks anų laikų užrašas dar ir dabar tebepuošia šios gimnazijos sieną.

Dėl vardų ir pavardžių piliečio pase bei svetimžodžių rašymo Lietuvos spaudoje pastaruoju metu buvo daug kalbama. Ginantys lietuvių kalbos teises ir pagrindus paskelbti vertingi, gerai argumentuoti kalbininkų Prano Kniūkštos, Kazimiero Garšvos, Arnoldo Piročkinio, Vito Labučio ir kt. straipsniai. Kalbininkas prof. habil. dr. Vincas Urbutis tuo tikslu išleido knygą, kurią iškalingai pavadino „Lietuvių kalbos išdavystė“.

Dėl padėties lietuvių kalboje didelę paramą suteikė mūsų rašytojai. Rašytojų sąjungos valdybos pastangomis lapkričio pradžioje buvo aptarta kalbininko V.Urbutio knyga „Lietuvių kalbos išdavystė“, o to aptarimo pagrindu buvo parašytas kreipimasis į Lietuvos Prezidentą, LR Seimą, LR Seimo narius.

Naujojo įstatymo projekto svarstymas LR Seime, kaip buvo numatyta, lapkričio mėnesį neįvyko, todėl jis yra nukeliamas į šių metų pavasario sesiją.

Mieli ir brangūs Lietuvos žmonės, neabejoju, jog Jūs suprantate, kad kalba yra didžiausias tautos turtas, kad 1918 metais atkuriant Lietuvos valstybę, ji suvaidino reikšmingą vaidmenį, telkdama ir vienydama žmones, žadindama tautinį ir valstybinį atbudimą, sąmoningumą, patriotizmą. Tačiau ir vėl, kaip jau ne kartą būta, mūsų kalbai iškilo nauja grėsmė.

Taigi **minėto įstatymo svarstymo metu, susiburkime širdimi ir protu, susiimkime už rankų ir, protestuodami prieš jo priėmimą, apsupkime LR Seimą. Vėl ir vėl apginkime savo prigimtini turtą – lietuvių kalbą ir Lietuvos valstybę su savo amžintąją sostine Vilniumi.**



Šventų Kalėdų aura ir pilietinis solidarumas



Edmundas Simanaitis

Gruodžio 8 d. šeštadienį į Vilniaus karininkų ramovę iš visos Lietuvos rinkosi Politinių kalinių sąjungos atstovai į savo XI suvažiavimą.

„Liaudies priešai“ tampa zekų tautos dalimi

Sąjungos pirmininkas Seimo narys Antanas Stasiškis, pasveikino susirinkusius su jam būdingu zekų tautos folkloru: „Sveiki likimo broliai ir sesės, kadais enkavedistų ir komunistų vadinti „liaudies priešų“ vardu!“ Reikia paaiškinti, kad Nobelio premijos laureatas Aleksandras Solženycinas Gulago belaisvius vadino „zekų tauta“ (z/k = zekas – santrumpa iš *zakliučionij* – rus. kalinys), mat, suimtųjų gyvenimas tekėjo panašia tvarka visame bekraščiam Gulago salyne. Zekai ir juos sergėję sargybiniai ir prižiūrėtojai kalbėjo tuo pačiu žargonu.

Žilagalviai buvusieji nepriklausomos Lietuvos Respublikos mokytojai, valstybės tarnautojai, žemdirbiai, skautai, studentai, gimnazistai, šauliai, darbininkai sveikinosi, dalinosi išpūdžiais, dar iki suvažiavimo pradžios aptarinėjo politikos aktualijas. Okupantas Lietuvos karininkus, mokytojus, ūkininkus, verslininkus, visuomeninių organizacijų aktyvius narius laikė ypač pavojingu „socialiai svetimu“ elementu, trukdančiu kurti socializmą ir paskutiniąją jo fazę – komunizmą, dėl to persekiojimu ir naikintinu nedelsiant ir visur. Prie „socialiai svetimo“ elemento buvo priskiriami ir garbaus amžiaus sulaukę senoliai ir žindukliai kūdikiai iš „liaudies priešų“ šeimų.

Genocido nusikaltimų liudytojai

Mūsų epochoje šis suvažiavimas vertintinas kaip Tautos kovų, kančių ir negėstančios vilties gyvoji istorija, genocido liudytojas, o drauge ir kaltintojas. Tėvynės dukros ir sūnūs, ištvėrusieji Gulago gologą, išlikusieji po Kremluje suplanuoto genocido akcijų, vien savo egzistencija patvirtina teisę ir šventą pareigą reikalauti, kad demokratijos pasaulis įsteigtų Tarptautinį Tribunalą, kuris įvertintų sovietų totalitarinio režimo karo ir genocido nusikaltimus, įvykdytus pavergtose šalyse, o ir pačioje Rusijoje. Šiems nusikaltimams nėra ir nebus senaties. Tarptautinio Vilniaus visuomeninio Tribunalolo 2000 metų nuosprendis byloja: „Visas komunistinės ideologijos atmainas būtina suprasti kaip antihumaniškas totalitarines ideologijas, kurių įkvėpėjų ir

vykdytojų padaryti nusikaltimai kelia grėsmę visai civilizuotai žmonijai.“

Tai nėra keršto siekimas, o teisėtas reikalavimas atkurti teisingumą. Nusikaltimų slėpimas ir nutylėjimas būtų suprastas kaip bendrininkavimas su genocido vykdytojais arba kaip pritarimas nusikaltimams veikai. To reikėtų išvengti.

Nejau rengiamasi naujai agresijai?

Seimo narė Vilija Aleknaitė–Abramikienė sveikindama suvažiavimą paaiškino Seimo vardu įformintą ilgai rengtą melais ir prielaidomis remtą išpuolį prieš Tėvynės Sąjungą. Parlamentarės nuomone toks primityvus šmeižtas galėjo būti kurpiamas kitu tikslu – sudaryti juridinį pagrindą galimai būsimai agresijai prieš Lietuvą. Mat, pačių lietuvių demokratiškai išrinktas Seimas, pripažindamas dešiniuosius savo narius teroristais, lyg ir duotų dingstį naujiems „vaduotojams“ iš „artimojo užsienio“, pritaikius progą, suteikti „brolišką internacionalinę pagalbą“ „fašistų“ skriaudžiamai Lietuvos liaudžiai.

XX amžiuje šis Kremliaus scenarijus gana sėkmingai buvo išmėgintas ne kartą. Juk 1940 metais Kremliaus emisaro G. Dekanozovo suorganizuotas Liaudies Seimas nubalsavo ir okupanto parinkta grupelė buvo vežama į Maskvą, kur turėjo „prašyti“, kad jau okupuotą ir raudonarmiečių divizijomis užtvindytą Lietuvą priimtų į Sojūzą. Kita vertus, ar ne tokiu pačiu tikslu šmeižto organizatoriai beveik kas savaitę pavieniui ir grupėmis skubėdavo į Maskvą gal kavos puodelio išgerti, o gal buvo kviečiami konsultacijų?

Dėl televizijos ir kultūros nuskurdinimo

Suvažiavimas dirbo sklandžiai ir priėmė keletą vidaus politikos temomis aktualių rezoliucijų. „Beveik neliko rimtų politinių laidų, kuriose būtų aptariami, svarstomi valstybės institucijoms, žmonėms aktualūs klausimai. Kadais populiarūs viena rimtesnių „Spaudos klubo“ laida, vadovaujama Audriaus Siaurusevičiaus, dėl jo pasaulėjautos subjektyvių proveržių, paversta tendencinga tribūna. Vedėjas laidoje neieško klausimo sprendimo, objektyvios tiesos, abipusės motyvuotos diskusijos, o surengiamas teismo farsas pasirinktai aukai. (...) Sulėkštėjo ir suvulgarėjo pramoginės laidos. Jos neteko nacionalinės kultūros atspindžio. O ką bekalbėti apie eurovizijai atliekamas melodijas ir grupes, ar vaikų dainelės konkursą, kuriame mažyliai verčiami dainuoti angliškai (...) Tai svetima lietuvių kultūros tradicijoms ir valstybinėje televizijoje nepriimtina, nes skurdina ne tik kalbą, bet ir žiūrovų dvasią,“ – rašoma rezoliucijoje dėl televizijos ir kitų kultūros sričių nuskurdinimo.



Kada Lukiškių aikštėje rasis paminklas LAISVĖ?

Rezoliucijoje „Dėl Lukiškių aikštės sutvarkymo“ konstatuojama, kad „jau aštuoneri metai užkietėje savivaldybės (*Vilniaus E.S.*) biurokratai nevykdo LR Seimo nutarimo“, priimto 1999 m. vasario 11 d. „Suvažiavimas ragina Lietuvos Respublikos Prezidentą, Seimo pirmininką, Seimo valdybą apginti savo prestižą, priversti vykdomąją valdžią nedelsiant šį Seimo nutarimą įgyvendinti. (...) Garbius kitų valstybių prezidentus su gėlėmis būtų maloniau matyti pagrindinėje valstybės aikštėje, nei kapinėse.“ Taip, Lukiškių aikštėje turėtų iškilti didingas paminklas LAISVĖ, simbolizuojantis lietuvių tautos ir valstybės praeitį, dabartį ir Ateities viziją. Anaipol, tai ne finansinis klausimas, o pilietinės savigarbos ir aukštųjų Valstybės pareigūnų atsakomybės stoka. Belpieka priminti, kad XX amžiuje pasibaigus Nepriklausomybės kovoms Laikinojoje sostinėje Kaune 1922 m. iškilo išpūdingas J. Zikaro Laisvės paminklas. Antroji lietuvių tautos respublika gyvuoja jau aštuonioliktuosius metus be svarbiausiojo simbolio šalies širdyje...

Tautinė savigarda, pilietinė savimone ir Mokykla

Suvažiavimo delegatus ypač jaudino nacionalinio saugumo reikalai, skyrium imant šauktinių kariuomenės panaikinimas ir nepagarba Konstitucijai, kai visos Aukštosios valdžios tylo mis ignoruoja Konstitucijos 139 straipsnį, kuris numato karo priedą visiems sveikiems vaikinams. Rezoliucija, kurioje išdėstyti argumentai ir konkretūs pasiūlymai, skelbtina kartu su šiuo rašiniu.

Rezoliucijoje „Dėl Vyriausios rinkimų komisijos darbo“ reiškiamas susirūpinimas dėl „įstatyminių spragų VRK įstatyme ir neatsakingo nelojalių mūsų valstybei asmenų registravimo kandidatais į renkamus valstybinius organus“. Reikia tikėtis, kad keliama problema bus išnagrinėta visais aspektais.

Suvažiavimas teigia, kad „Švietimo sistema išgyvena krizę, nes ilgai buvo delsiama pripažinti švietimą ir pilietinį ugdymą valstybės vidaus politikos prioritetu. Mokytojai, negaudami prideramo atlyginimo už darbą, kėsdami mokyklose dažnėjančio smurto ir patyčių išpuolius, atsisako pedagogo profesijos arba yra priversti ginti savo teises streikais. Jauni žmonės vengia dirbti mokytojais. Mokykla savo jėgomis nepajėgi atsakyti į iškiliusias grėsmes ir iššūkius.“

Politiniai kaliniai piktinasi, kad „neva istorinis filmas, sovietmečiu Maskvos pavedimu sukurtas kino pamfletas „Niekas nenorėjo mirti“ siūlomas ne tik Lietuvoje, bet ir išeivijos jaunimui peršamas. Filme ištiesai klastojama istorija, okupacija ir genocido nusikaltimai nutylimi. Lietuvos Radijo ir televizijos direkcija konkrečius pasiūlymus kurti specialias švietėjiškas istorines laidas jaunimui atmetinėja jau treji metai. „Tokia antišvietėjiška ir antipatriotinė LRT direkcijos

pozicija yra be galo žalinga, nepriimtina ir neleistina. Tai tolygu išdavystei,“ - rašoma rezoliucijoje.

VSD provokacijų gėda ir okupacijos žala

Suvažiavimas, neteisindamas A. Petrusėvičiaus, „laiku neišžvelgusio čekistų klastos ir parengtų pinklių, tačiau laiko būtinu atkreipti visuomenės, Valstybės valdymo, ir Teisingumą vykdančių institucijų dėmesį į kai kurios šios bylos aspektus, turinčius esminės reikšmės Valstybės nacionaliniam saugumui ir piliečių pasitikėjimui atsikūrusia Lietuvos valstybe bei Teisingumu.“

Suvažiavimas kategoriškai pasmerkė VSD suorganizuotą trejus metus trukusią provokaciją prieš Lietuvos kari-savanorį Algirdą Petrusėvičių pagal kadrinio kagėbisto parengtą scenarijų. Savo iniciatyva A. Petrusėvičius nepadarė jokio nusikaltimo su ginklu. „Tokia VSD veika daro didelę žalą Lietuvos nacionaliniam saugumui bei žemina Lietuvos valstybės prestižą,“ - rašoma rezoliucijoje. Suvažiavimas paragino aukštąją valstybės valdžią atsisakyti „paslaugų tų valstybės tarnyboje dirbančių pareigūnų, kurie buvo ar yra susiję su sovietų represinių organų veikla.“

Dar viena rezoliucija primena 1992 m. referendumu išreikštą Tautos valią - reikalauti iš Rusijos Federacijos atlyginimo už okupacijos metais padarytą žalą Lietuvos žmonėms ir Lietuvos valstybei. Sovietų Sąjungos teisių ir atsakomybės perėmėja yra Rusijos Federacija. Suvažiavimas pakvietė ir paragino „visas politines partijas prieš artėjančius Seimo rinkimus viešai pareikšti savo poziciją ir strategiją sovietų okupacijos padarytos žalos Lietuvai atlyginimo klausimu ir ar jos yra pasirengusios vykdyti referendumo sprendimus ir įstatymo reikalavimus.“

Abipusė atsakomybė už Mūsų Valstybę

Visi suvažiavime svarstyti klausimai seniai žinomi ir Seimo nariams ir atsakingiems valstybės pareigūnams. Respublikos Prezidentas savo gruodžio 12 d. kreipimesi į Lietuvos gyventojus paminėjo, kad „Žmonės pastebi, jog daugelis Seimo narių ir kiti aukštieji politikai vis labiau išitraukia į būsimų rinkimų kampaniją, tarpusavio santykių reikalus. Nors nevykdomos esminės reformos, nuo kurių priklauso valstybės, o kartu ir mūsų visų bendra ateitis.“

Belpieka pritarti Prezidento nuomonei. Juk praktiškai beveik į visus PKS suvažiavime iškeltus klausimus tiek Seimas, tiek ir Vyriausybė galėjo rasti patenkinamus atsakymus. Reikia tikėtis, kad sunkiausias okupanto represijas patyrusiai tautos daliai bus atsakyta į šiuos ir į kitus probleminius klausimus. Šventų Kalėdų aura ir pilietinis solidarumas abipusiai stiprina jausmą bendros atsakomybės už Mūsų Valstybę.



Ar kompiuteriai sustabdytų Lukašenkos žygį į Valdovų rūmus?



Vilius Bražėnas

Staiga pasigirdo kalbos apie planus Lietuvos Respublikos karines pajėgas perreformuoti į grynai „profesionalų“ kariuomenę. Reiškia, kariuomenėje nebebus šauktinių, pilietinę karinę prievolę atliekančių jaunuolių, o - tik (dar neaiškaus

plauko ir gal lojalumo) samdiniai.

Pasirodo, tai siūlo LR Krašto Apsaugos ministras, kariuomenės vadas ir, manoma, kiti aukšto rango karininkai.

Esu buvęs Lietuvos Pirmosios Respublikos atsargos karininkas, 1937 m. pakeltas į jaunesnio leitenanto laipsnį. Dabar esu pavadintas „dimisijos leitenantu“. Todėl mano bandymas „ginčytis“ su generolais kai kam gali priminti „anų dienų“ karišką anekdotą. Grandinį (žemiausio laipsnio kareivį) prigriebė jo nepastebėtas generolas už nepasisveikinimą. „Tamsa generole, - gynėsi grandinis - ką pagalvos eiliniai matydami, kad mes, viršininkai ginčijamės?“.

Tačiau šiuo atveju anekdotai sau, o tikrovė sau: dimisijos leitenantui, kadangi ginčijas, tenka pamiršti galimybę prisistatyti viso pasaulio karvedžių viršininkui Mykolui arkangelui (jei, žinoma, pavyktų priartėti prie Šviesiausių Vartų) aukštesniame negu leitenanto laipsnyje. Tad „peržengiu Rubikoną“ ir sakau: „Ponai, aukšti ir dar aukštesni viršininkai, tris kartus pamatuokite dabartinėje geopolitinėje padėtyje esančios LR kariuomenės reformą, ir tik tada kirpkite „profesionaliomis“ žirkklėmis. Nenuginuokite Tėvynės!“.

Atiduosiu karišką pagarbą kiekvienam aukštesnio laipsnio viršininkui, vienok išgyvenusį iki gero amžiaus ir pagyvenusį net po 12 vėliavų (režimų), iš toli ir arti mačiusį daug „aukštų“ viršininkų, mane retai sukrečia tituluoto asmens nuomonė. Lyg būčiau įgijęs imunitetą titulams. Pripažįstu pirmumą sričių autoritetus, kad ir be didelio titulo.

Spaudoje skaičiau, kad ant mūsų kariuomenės reformų kritikų galvų „šalto vandens“ užpylęs vienas NATO štabo generolas. Jis nurodęs būtinumą mums sukurti profesionalų kariuomenę. „NATO generolo“ titulas savaime manęs nesukrėtė. Gal todėl, kad apie 1982 metus net į mano paskaitų turą per Vašingtono valstiją metu, „jaunesniojo leitenanto“ V. Bražėno minčių išgirsti atėjo flotilijos admirolas Džeimsas Raselis (James Russell). Žinoma, jau būdamas atsar-

goje. O į atsargą jis išėjo iš NATO „dešiniojo sparno“ viršininko pareigų. Jo žinioje buvo Viduržemio jūros laivynas, pietinės Europos ir šiaurinės Afrikos sausumos ir oro NATO pajėgos. (Knygoje „Po dvylika vėliavų“ didžiuojusi nuotrauka su admirolu prie jo svečių namo (namo!), kuriame du kartus, kalbant Takomos mieste, renginio vadovai sugebėjo jį įkalbėti mane apgyvendinti. Tad tik sutrumpintas susidūrimo su NATO atvejo atpasakojimas.

Su Lietuvos Krašto Apsaugos ministrais tiesiog susidurti teko tik su dviem. KAM ministras gen. Kazys Musteikis, 1940 m. pasveikintas Kauno Laisvės Alėjoje, buvusį jo vadovaujamos Karo Mokyklos „kariūną aspirantą“ porai minučių užkalbino pasidomėdamas asmeniniais reikalais.

Antrą Lietuvos KA ministrą netikėtai sutikau 1997 m. per kariuomenės ir visuomenės bendravimo šventę Valakampiuose. Ten 1997 m. atsidūriau tada KA viceministro Edmundo Simanaičio dėka. Seno kario širdį sušildė jaunų žvalių LR karių gretos parade. Po parado, vidury tuščio lauko, prieš mane pasirodė šviesiu kostiumu apsirengęs vyras.

„Ką tik pasveikinau sutiktą šimtametį. Kiek Jums metų?“, jis paklausė apžvelgęs mano lazda. Pasakiau, prisistačiau ir savo ruožtu paklausiau: „O kas Jūs?“ „Česlovas Stankevičius, Krašto Apsaugos ministras“. Išeina, jog visi sutikti KA ministrai mane užkalbina. Gal kada, su juo susidūrus, užkalbintų ir ministras Juozas Olekas.

Kaip bereformuotume kariuomenę, nepanaikinsime bent dviejų nekintančių svarbių principų. Pirmas – teritoriją užvaldo ne patranka, ne bombonešis, ne kompiuteris, bet gerus batus mėvintis, gerą rankinį ginklą nešantis pėstininkas.

Antra – visų rūšių diktatorių, ypač tironų, žinoma karinė tiesa: šauktinių kariuomenės kariai nešaudo į savus, kartais net į okupuotų kraštų, kur su vietiniais susigyventa, civilius. Žudynėms kuriami „profesionalų“ žudikų specialūs junginiai. Apie juos garai žino lietuviai.

Kad tai galiojo net R. Armijai, patvirtino ir atsitiktinai sutiktas buvęs R. Armijos, o dabar LR, pulkininkas. Priedu jis įdomiai nurodė, kad po trijų mėnesių naujokų apmokymo, šauktiniai pasidaro profesionaliais kariais. Pagaliau mūsų kariuomenėje visada buvo ir yra pakankamai profesionalų: karininkų ir puskarininkų bei viršilų kadrai. Jie visada kėlė savą profesionalumą drauge su ateinančia nauja karine technika. Tad ir su elektronika galima supažindinti seržantinius kadrus, o nebūtinai importuo-



ti „profesionalus“ pašalaičius. Ir šauktiniai šiandien nėra kompiuteriniai beraščiai, kaip yra didelė dalis senosios kartos žmonių. Viena iš LR kariuomenės prievolių yra pakelti jaunosios kartos patriotizmą, o ne „turėti patriotiškai nusiteikusių gyventojų paramą“, kurios irgi reikia. Regis legendinis gen. Glovackis yra pasakęs: „žmagus be religijas ir kara maksla yra kiaula“. Yra įtariančių, kad raudonosios, „naujos valdančiosios klasės“, ponaičiai gan dažnai išsisuka nuo karinės prievolės, jiems ir jų „liaudį mylintiems“ tėveliams nuo kiauiliškos gėdos tvaiko gelbėti iškyla ta keistoka reforma?

Puiku, kad nemažai mūsų karininkų yra baigę ir Vakarų, ypač NATO, valstybių aukščiausio rango akademijas. Jose jie išgirdo karinio meno žinovų mintis. Kad atkreipus ministro, Kariuomenės vado gen. ltn. Valdo Tutkaus ir kitų generolų dėmesį į dim. leitenanto pažiūrą į reformas, belieka griebtis pasigyrimų apie susidūrimus su karinio meno žiniomis ir patirtimi apsikrovusiais karininkais, pradedant lietuviais, kaip gen. Musteikis. Kaip minėta, kelis kartus teko išgirsti JAV atsargos admirolo mintis. Per (deja, tik vienus) pusryčius prie admirolo milžiniško stalo, apie orą tikrai nebuvo kalbėta. Tarp kitko, man ta proga pavyko taikliai atsakyti į šeimininko gan painių klausimą: „Kuris iš pastarųjų JAV karų amerikiečių vadų yra Jūsų herojus?“ Pagal girdėtus pranešimus ir skaitytas knygas buvau susidaręs gan tvirtą nuomonę. Todėl atsakiau: „Marinų generolas Liūisas Voltas“, angliškai – „Lewis W. Walt“. „Teisingai!“ net šūktelėjo admirolas. „Lewis Walt yra mano herojus“.

Turiu garsinį įrašą 60 min. pokalbio 1976 m. su JAV kampanijoje Afrikoje ir Sicilijoje didvyriu (ypatingu „Kongreso Garbės Medalium“ apdovanotu) JAV Armijos atsargos generolu Vilburu Vilobiu (Wilbur Wiloughby) Floridos radijo studijoje. Laidoje aptarta JAV politika Sovietų Sąjungos atžvilgiu. Turiu jo knygą apie generolą Vašingtoną, autoriaus dovanotą, su parašu.

Tarp vaizdajuosčių yra mano kalba verslininkų ir profesionalų klubo priešpiečiuose Šiaurinėje Karolinoje. Šalia kalbėtojo sėdi garbės svečias, Korėjos ir Vietnamo karuose pasižymėjęs JAV Armijos atsarg. generolas Andrius J. Gecis (Andrew J. Gatsis). Jis yra vienas iš autorių 1985 m. parašytos knygos „Kautynės komunistų teritorijoje“ (COMBAT ON COMMUNIST TERRITORY). Joje 20 puslapių skirta Lietuvos ir Ukrainos partizanams.

Įsismaginęs pasakoti apie mano karinio meno studijų „profesorius“ (kai dar buvau jaunesnysis leitenantas) turiu paminėti ir vieną labiausiai asmeniškai priartėjusį – JAV Armijos atsargos pulkininką. Kaip ir gen. Vilogby, jis apdovanotas aukščiau-

sio heroizmo žymeniu – Kongreso Garbės Medalium. Didžiuojusi ant mano buto sienos pagarbioje vietoje kabančia Korėjos kare „baimės nežinančio vyro“ vardo, užsitarnavusio kapitono Liuiso Mileto (Lewis Millett) apdovanojimo Prez. Trumano rankomis momento nuotrauka. Ceremoniją stebėjo penki JAV karinių pajėgų viršininkai. Man ypač brangus nuotraukos herojaus įrašas: „Viliui, su geriausiais linkėjimais ir pagarba“. („Pagarba“ išversta iš angliško žodžio „respect“, jei kas suabejotų vertimo tikslumu...). Ir šis pulkininkas buvo mano kolega – to paties „American Opinion“ kalbėtojų biuro narys. Paskaitų turo metu, man nuskridus į jo rajoną, mane kelias dienas vežiojo automobiliu į užplanuotus renginius artimuose miestuose.

Tvirtai tikiu, kad kiekvienas minėtas karys šandienės LR karinės vadovybės vadams pasakytų: „Vyrai, nepanaikinkite šauktinių kariuomenės“.

Net didžiulė JAV, įvedusi profesionalią kariuomenę, pristigo savanorių. Anot Vokietijos žurnalo „Der Spiegel“, nuo 2001 m. JAV suteikė pilietybę 32 500 užsieniečių, tarnavusių savanoriais Amerikos kariuomenėje. Nuo 2002 m. apie 8 000 užsieniečių kasmet papildė JAV karines pajėgas, kurios gali išvirsti į senovinės Romos samdinių kariuomenę.

Kai pristigome statybininkų, importuojame iš Ukrainos, Baltarusijos ir kur papuola. Iš kur ir už kieno pinigus papildytume Lietuvos „profesionalų“ samdinių kariuomenę pristigę savųjų, jei panaikintume patriotinę pilietinę šauktinių kariuomenės sistemą? Tai klausimas, kurį dimisijos leitenantas prašo atsakyti reformatorius generolus.

Aišku, kad ne vienas reformatorius yra uostęs karo parako dūmų. Vargu ar daug jų yra dalyvavę Antrajame pasauliniame kare. O šis „dim. leitenantas“, dar būdamas „jaunesniuoku“, karinę praktiką atliko jau 1939 m. karo pradžioje. Buvau mobilizuotas, lenkų internavimui ir, „dėl visko“, – į Ryšių batalioną Kėdainiuose. Tačiau parako pauosčiau tik 1944 m. spalį, savanoriškoje Tėvynės Apsaugos Rinktinėje, Žemaitijoje. Karo pabaiga užklupo lietuviškoje statybininkų („pionierių“) kuopoje prie Austrijos ir Vengrijos sienos. Tačiau asmeniškam heroizmui parodyti stigo progų, ginklų, o gal ir heroizmo. Visokia karinė patirtis įtikino, kad ginkluotam kariui labai retais atvejais tenka stoti prieš heroizmo problemą. Didžiausias narsumo ar drąsos momentas būna, kai civilis apsisprendžia mirtinam žygiui: stoti į partizanų gretas, moteriai pasidaryti ryšininke, rezistentui atlikti kritišką žygį. O ginkluotas karys jau yra tik kovotojas, dažnai už savo ir kovos draugų gyvybes.



Minėjimas Kauno Karininkų ramovėje

2007 m. lapkričio 25 d. Kauno Karininkų ramovėje buvo paminėtos Lietuvos kariuomenės karininko, partizanų Žemaičių legiono vado, Vyčio kryžiaus ordino kavaleriaus, pulkininko Jono Semaškos-Liepos 100-osios gimimo metinės.



Jonas Semaška-Liepa

J. Semaška gimė 1907 m. lapkričio 24 d. Panevėžio aps., Ramygalos vls., Naujadvario kaime šviesuolio Juozo Semaškos dešimties vaikų šeimoje. Vyresnysis brolis Kazimieras žuvo nepriklausomybės kovose, brolius Bronių ir Petrą nužudė bolševikai ir jų parankiniai. Jono žmona Elena Dambrauskaitė-Semaškienė ir sūnus Alvydas Domininkas 1948 m. ištremti į Krasnojarsko kraštą.

J. Semaška 1928 m. baigęs Panevėžio gimnaziją, įstojo ir 1930 m. baigė Karo mokyklą Kaune. 1939 m. spalio mėn. dalyvavo žygyje į Vilnių. 1941 m. įstojo į Lietuvių savisaugos apsaugos batalioną, dalyvavo feldmaršalo F. Pauliaus vadovaujamos armijos kovose prie Stalingrado, Kautynėse prie Ilmenio ežero, Pskovo, Velikije Lukų, Kuršo grupuotėje, du kartus buvo sužeistas. 1945 m. kapituliavus Vokietijai, nepasidavė į Raudonosios armijos nelaisvę, slapstydamasis naktimis grįžo į Lietuvą. Užmezgė ryšius su Žemaitijos partizanais, nuo 1945 m. rugpjūčio 1 d. vadovavo partizanų Šatrijos rinktinei, spalio 5 d. iš-

rinktas Žemaičių apygardos vadu, atkurto Žemaičių legiono vadu. 1946 m. balandžio 15 d. suimtas Telšiuose, spalio 13 d. MVD Vilniaus įgulos karo tribunolo nuteistas ir 1947 m. sausio 21 d. Vilniuje sušaudytas. Jo palaikai surasti ir atpažinti Tuskulėnų dvaro parke, 1998 m. perlaidoti Kaune.

Apdovanotas Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino 4 laipsnio ordinu (1939), Vyčio Kryžiaus ordino Komandoro didžiuoju kryžiumi (1998, po mirties); Vokietijos kariuomenėje – Karo nuopelnų 2 laipsnio kryžiumi su kalavijais (1943), 1 laipsnio su Riterio kryžiumi (1945) ir 2 laipsnio (1944) Geležiniais kryžiais, Sužeistųjų medaliu.

Dr. Juozas Parnarauskas



Minėjimo metu: Jono sūnus Alvydas Domininkas, sūnaus žmona, jų sūnus Darius Jonas (ambasadorius Juodkalnijoje, Bosnijoje, Serbijoje) Semaškos.

Alfonso Morkūno-Plieno šimtmetis



Alfonsas Morkūnas-Plienys

Stanislovas Abromavičius
Sausio 27-ąją sukako 100 metų, kai Žemaitkiemio vlsč. Juodžiūnų k. gimė vienas išvalgiausių pokario partizaninio judėjimo Ukmergės apskrityje organizatorių Alfonsas Morkūnas (1908-1949). Jis 1945 12 01–1948 08 14 buvo Didžiosios Kovos apygardos (DKA) B rinktinės vadas, 1948 08 14–1949 12 30 DKA vadas. Tai jos sumanumo dėka šio krašto partizanai nepakliuvo į J.

Markulio-Erelio spąstus, organizuotą partizaninį judėjimą Ukmergės apskrityje pavyko išlaikyti iki 1950 m.

Alfonso Morkūnas – Lietuvos kariuomenės puskarininkis. Gimė ūkininko šeimoje Juodžiūnų k., Lyduokių parapijoje, Žemaitkiemio vlsč. Nuo vaikystės svajojęs tapti kariškiu, Lietuvos kariuomenė-

je baigė puskarininkių mokyklą, buvo geras raitelis. Nuo 1931 m. likto kariuomenėje lygtiniu, svajojo tapti karininku. Tarnavo Kaune kavalerijos pulke, vedė Onutę Kazlauskaitę nuo Anykščių, su kuria susilaukė dukrelės Elvidos ir sūnaus Teisučio.

Kai 1940 m. tapo nereikalingas sovietinei armijai, grįžo į Juodžiūnus. Šeima turėjo būti ištremta dar 1941 m., bet išsislapstė. Buvo Birželio sukilimo dalyvis Lyduokiuose, vėliau tarnavo Vietinėje rinktinėje. Nuo 1944 m. birželio mėn. Alfonsas Morkūnas Lyduokių mst. ir Juknionių k. su Kaziu Ališausku vadovavo savisaugos apie 20 vyrų būriui, gynė žmones nuo raudonųjų partizanų. Nuo 1944 m. rugsėjo mėn. Žemaitkiemio, Šešuolių, Balninkų, Kurklių, Kavarsko valsčiuose organizavo partizanus į *Balninkiečių Laisvės* rinktinę. Jis buvo vieno iš J. Šibailos rinktinės padalinio vadu ir jau 1945 m. pradžioje vadovavo kuopai.



1944 m. rudenį pagal LLA modelį Ukmergės apskrities partizanai buvo pasidalinę į 6 rajonus. Alfonso Morkūno partizanai buvo priskirti prie antrojo rajono, kuriam vadovavo J. Navikas ir Balninkų mstl. pradžios mokyklos mokytojas Juozas Šibail-Diedukas. 1945 m. spalio mėn. į Balninkus atvyksta Didžiosios Kovos apygardos štabo viršininkas Aleksandras Zapkus-Piliakalnis, kuris praneša, kad 1945 10 01 įsakymu apygardos vadas Žalias Velnias Plieno veikimo teritorijoje įkuria B rinktinę, o jos vadu paskiria Alfonsą Morkūną-Plieną, štabo viršininku J. Šibailą-Dieduką. Tuo metu B rinktinėje buvo 3 batalionai, prie kurių vėliau prisidėjo dar du: 4-asis batalionas veikė Jonavos ir Veprių valsčiuose, 5-asis – Taujėnų ir Kavarsko vlsč.

B rinktinė kovojo Ukmergės apskrityje ir veikė savarankiškai. A. Morkūno-Plieno paliepiamu būriai, kuopos, nesiuntė į „štabą“, kuriam vadovavo MGB agentas J. Markulis-Erelis, partizanų sąrašų, nevykdavo į jo organizuotus susitikimus. Priešinosi Žalio Velnio nusišalinimui nuo vadovavimo apygardai, o J. Lukšai išaiškinus išdavystę, ir visai ryšius nutraukė. Jau 1947 metais Lietuvos partizanai DKA pripažino tik B rinktinę. Plieno sumanymas ir partizaninės kovos vedimo žinojimas išgelbėjo DKA B rinktinę nuo Erelio baisios išdavystės, kurios metu bus sunaikinta ne tik A rinktinė, bet ir visi DKA štabo nariai. Po kurios laiko sužinos, kad į KGB pinkles pakliuvo ir pats Žalias Velnias.

1948 m. gegužę rinktinėi buvo suteiktos apygardos teisės, o 1948 m. rugpjūčio mėn. Rytų Lietuvos (Kalnų) srities partizanų vado Antano Slučkos-Šarūno įsakymu Alfonsas Morkūnas-Plienas buvo paskirtas DKA vadu, jam suteiktas partizanų kapitono laipsnis.

Jau 1948 m. liepos mėn. buvo sudarytas smogikų būrys ir specialiosios 2–3 žmonių grupelės Plienui ir jo aplinkai sunaikinti. Tada buvo manoma, kad Plieno grupėje buvo 86 kovotojai.

1949 m. saugumo sumetimais Plienas dažnai keitė štabo buvimo vietas. Metų pabaigoje jie buvo bunkeryje Juodkiškių k. ūkininko Vagonio sodyboje. Jau gruodyje MGB agentas „Veter“ („Vėjas“) juos sušė. Jis nustatė pagal tai, kad B. Tratulis per dažnai daržinėje lankosi. Gruodžio 30 dienos rytą MGB kariuomenė glaudžiu žiedu apsupo pastatus. Klojime po arklių gardų jie aptiko apygardos štabo bunkerį. Tą lemtingą dieną žuvo DKA vadas Alfonsas Morkūnas-Plienas, jo pavaduotojas Vladas Ališauskas-Puškinas, štabo viršininkas Juozas Grigas-Geniukas, kuopos vadas Bronius Medelskas-Krienas (g. 1927 m.) ir būrio vadas Bronius Dūda-Narutis (g. 1912 m.). V. Ališauską bei P. Grigą nušovė daržinėje, o buvę bunkeryje Plienas, Bronius Medelskas-Krienas ir Bronius Dūda-Narutis susisprogdino. Žuvusiųjų kūnus nuvežė vežimais į Ukmergę. Spėjama, kad Plieno palaikai buvo įmesti į kanalizacijos šulinį prie „Vienybės“ gamyklos. Tik Atgimimo metais jie buvo surasti ir perlaidoti į Dukstyno (Ukmergė) kapines.

Su Alfonsu Morkūnu-Plienu partizanauti išėjo ir du jo broliai. Karolis-Tarzanas žuvo 1948 02 10 savo tėviškėje, Juodžiūnų k. Po šios netekties užgeso ir partizanų Motinos Veronikos Morkūnienės širdis... Stasys Morkūnas-Tarzanas dar iki 1955 m. kovojo su ginklu, net iki 1965 m. slapstėsi vienas, kol buvo išduotas. 15 metų kalėjo Sibiro lageriuose, buvo tremtyje. Į Lietuvą sugrįžo tik 1980 m., gyveno Kaune, niekas jo nelaukė, tik Plieno dukra Elvida, pas kurią jis išgyveno 14 metų...

1997 11 29 Alfonsui Morkūnui-Plienui suteiktas *Kario savanorio statusas (po mirties)*. 1998 m. lapkričio 18 d. Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu jam skirtas *Vyčio kryžiaus I laipsnio ordinas (po mirties)* – dabartinis atitiktumuo yra Vyčio kryžiaus ordino Didysis kryžius. *Patvirtintas ir Lietuvos kariuomenės turėtas partizaninis kapitono laipsnis, nors kitiems DKA vadams suteikti pulkininkų laipsniai (po mirties)*. Plieno broliai Karolis ir Stasys panašaus pripažinimo kol kas nesulaukė.

Rekordinis biudžetas – ne visus tenkina



Doc. dr. Juozas Listavičius
Lietuvos Respublikos Seimas 2007 m. gruodžio 6 d. patvirtino Lietuvos Respublikos 2008 metų valstybės biudžetą (VB) ir savivaldybių biudžetus (SB). Nežiūrint 2008 m. rekordinio VB, jis liko deficitinis. Kitus metus Lietuva ir jos žmonės gyvens ne pagal savo pajamas.

Lietuvos Respublikos 2008 m. nacionalinio biudžeto (NB) pajamos sudarys 29,4 mlrd. litų. Ši suma yra 7,2 mlrd. litų arba 32,4 proc. didesnė, lyginant su 2007 m. NB pajamomis.

Didžiausią 2008 m. NB dalį sudarys pridėtinės vertės mokestis (PVM), gyventojų pajamų mokestis ir pelno mokestis. PVM sudarys 10,2 mlrd. litų arba 43,7 procento, lyginant su 2007 m. NB PVM ir 34,7 proc. visų 2008 m. NB asignavimų. Paminėtas pirmas PVM procentas rodo, kiek 2008 m. padidės šalies ir jos žmonių pirkimai. Realiai vertinant, 2008



m. PVM suma padidės ne dėl pirktų prekių ar paslaugų kiekio, o dėl jų padidėjusių kainų, t.y. dėl išaugusios infliacijos.

Nors 2008 m. gyventojų pajamų mokestis yra sumažintas nuo 27 iki 24 proc., bet paminėtas mokestis sudarys 5, 4 mlrd. litų NB pajamų, arba 15,5 proc. daugiau, lyginant su 2007 m. NB gyventojų pajamų mokesčiu. Pagal pateiktus 2008 m. NB peno mokesčio pajamų duomenis, pelno mokesčio suma sudarys 2,7 mlrd. litų NB pajamų, arba 15 proc. daugiau, lyginant su 2007 m. NB pelno mokesčio, nors 2008 m. neliks 3 proc. socialinio mokesčio.

2008 m. NB asignavimai sudarys 30,4 mlrd. litų. Paminėta suma yra 6,8 mlrd. litų, arba 28,8 proc. didesnė, lyginant su 2007 m. NB asignavimais.

NB pajamos sudaro VB ir SB pajamas, o asignavimai – asignavimus. Patvirtintos 2008 m. VB pajamos, kartu su ES paramos lėšomis (5,1 mlrd. litų), sudarys 25,6 mlrd. litų. Ši suma yra 6,4 mlrd. litų, arba 33,3 proc. didesnė, lyginant su 2007 m. VB pajamomis.

Didžiausią 2008 m. VB pajamų dalį sudarys PVM, pelno mokestis ir gyventojų pajamų mokestis. PVM sudarys 10,2 mlrd. litų, arba 43,7 proc. daugiau, lyginant su 2007 m. VB PVM, ir 39,8 proc. visų 2008 m. VB pajamų.

2008 m. VB pelno mokesčio duomenys yra analogiški 2007 m. NB pelno mokesčio duomenims. Kadangi gyventojų pajamų mokesčio didesnė dalis yra perduota SB, lyginant 2007 m. VB gyventojų pajamų mokesčio perduota dalimi, tai paminėto mokesčio 2008 m. VB tenka 0,15 mlrd. litų, arba 7,5 proc. mažiau.

2008 m. VB asignavimai sudarys 26,6 mlrd. litų (per 1 mlrd. litų reikės įmokėti į ES biudžetą). Paminėta suma yra 5,9 mlrd. litų, arba 28,5 proc. didesnė, lyginant su 2007 m. VB asignavimais. 2008 m. VB asignavimai yra daugiau kaip 1 mlrd. litų arba 0,5 proc. bendrojo vidaus produkto (BVP) didesni, lyginant su pajamomis, t.y. VB deficitinis.

2008 m. (2007 m.) VB asignavimai procentais pagal valstybės valdymo funkcijas paskirstyti: bendros valstybės paslaugos – 27,8 (29,7), žemės ūkis – 11,5 (12,9), socialinė apsauga – 10,5 (9,7), švietimas – 8,2 (9,6), viešoji tvarka ir visuomenės apsauga – 9,0 (7,9), sveikatos apsauga – 6,2 (6,4), gynyba – 5,6 (6,2), poilsis, kultūra ir religija – 2,7 (2,7), kiti asignavimai – 18,5 (14,9).

Kaip minėta, iš viso 2008 metų VB asignavimai padidinti 28,5 proc., bet pagal atskiras valdymo funkcijas asignavimai tik didėjo, nors procentai ir mažesni, lyginant su 2007 m. VB asignavimų procentais. Pavyzdžiui, bendrų valstybės paslaugų 2008 m. VB asignavimų procentas – 27,8 yra mažesnis, lyginant su 2007 m. VB procentu – 29,7, bet 2008 m. paminėtų asignavimų suma yra daugiau kaip

1,21 mlrd. litų didesnė. Ties atskirų valdymų funkcijų asignavimais tikslinga trumpam sustoti. Nors 2008 m. VB yra rekordinis, bet jis ne visus tenkina.

Švietimui 2008 m. VB asignavimai patvirtinti – 2,19 mlrd. litų. Ši suma, kaip anksčiau paminėta, sudaro 8,2 visų 2008 m. VB asignavimų sumos. 2008 m. VB asignavimai švietimui, lyginant su 2007 m. VB asignavimais švietimui, yra 0,21 mlrd. litų, arba 10,8 proc. didesni. Tai nesudaro net pusės bendro paminėto asignavimų padidinimo. Žinant, kokia padėtis šiuo metu yra švietime su mokytojų ir dėstytojų darbo užmokesčiu, aukštojo mokslo reforma, studijų kokybe ir mokelikių žiniomis, švietimui, įskaitant ir aukštąsias mokyklas, asignavimus reikėjo kiek ženkliau padidinti.

Sveikatos apsaugai 2008 m. VB asignavimai patvirtinti 1,66 mlrd. litų, arba 6,2 proc. visų 2008 m. VB asignavimų sumos. 2008 m. VB asignavimai sveikatos apsaugai, lyginant su 2007 m. VB asignavimais sveikatos apsaugai yra 0,34 mlrd. litų, arba 25,8 proc. didesni. Šis padidinimas taip pat nesiekia bendro 2008 m. VB asignavimų padidinimo. Turint dėmesyje Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytus strateginius tikslus, iš jų didinti švietimo ir sveikatos apsaugos finansavimą, siekiant įvykdyti Vyriausybės išipareigojimus savo piliečiams, ženkliau patenkinti pastarųjų poreikius, vykdyti sveikatos reformą, sveikatos apsaugai patvirtintų asignavimų nepakanka.

Gynybai 2008 m. VB asignavimai patvirtinti 1,49 mlrd. litų. Ši suma, kaip anksčiau paminėta, sudaro 5,6 proc. visų 2008 m. VB asignavimų sumos. 2008 m. VB asignavimai gynybai, lyginant su 2007 m. asignavimais gynybai, yra 0,21 mlrd. litų, arba 16 proc. didesni. Lietuvos Respublika yra išipareigojusi NATO savo gynybai kiekvienais metais skirti ne mažiau 2 proc. BVP. 2008 m. VB patvirtinta suma gynybai sudaro 1,8 proc. BVP. Reikėtų ne tik išipareigojimus vykdyti, bet ir rimčiau galvoti apie šauktinių, o ne vien profesionalų kariuomenę.

Paminėtų vienu svarbiausių ūkio veiklos sričių ar valstybės valdymo funkcijų finansavimas, esant rekordiniam 2008 m. VB, negali tenkinti esančių poreikių. Vyriausybės nutarimas dėl strateginių tikslų 2008 m. VB minėtoms valdymo funkcijoms nėra pagrįstas finansavimu. Tokia padėtis neturėtų būti toleruojama.

Lietuvos Respublikos 2008 m. SB pajamos patvirtintos, be bendrosios dotacijos kompensacijos, 3,81 mlrd. litų. Patvirtintos SB VB specialios tikslinės dotacijos – 2,51 mlrd. litų. Iš viso 2008 m. SB pajamos ir asignavimai patvirtinti 6,32 mlrd. litų. 2008 m. SB asignavimai, lyginant su 2007 m. asignavimais, yra padidinti daugiau 1,1 mlrd. litų, arba 21,3 proc.



Be pastangų mažinti VB deficitą ir infliaciją, 2008 m. Vyriausybei reikės mažinti valstybės skolą savo žmonėms (išmokėti kompensacijas už valstybės išperkamą žemę, miškus ir vandens telkinius bei už nekilnojamą turtą) ir išmokėti per 0,39 mlrd. litų.

Nors socialinės apsaugos funkcijai 2008 m. VB skirtas žymiai didesnis finansavimas, bet dėl didėjančių maisto produktų, paslaugų ir kitų prekių kainų, skurstančių žmonių skaičius Lietuvoje vargu ar sumažės. Ypač prastoje padėtyje ir toliau išliks senatvės pensininkai ir neįgalieji. Jeigu 2008 metais planuojamas vidutinis darbo užmokestis (VDU) bruto padidės nuo 1950 litų 2007 metais iki 2137 litų 2008 metais, tai vidutinė senatvės pensija (VSP) – nuo 636 litų iki 745 litų. VSP ES valstybėse sudaro ne mažiau kaip pusę VDU. Lietuvoje prie ES valstybėse santykio priartėti dar nesiekama.

Ne dėl gero gyvenimo iš Lietuvos vis dar emigruoja jos žmonės. Šalyje jau trūksta darbininkų. Dėl

per 0,5 mln. emigrantų šalis per metus netenka daugiau kaip 21 mlrd. litų BVP. Tuo pačiu prarandama per 6 mlrd. litų NB ir 5,3 VB pajamų. Gimstamumo skatinimas ir pastangos mažinti Lietuvoje gyventojų natūralų sumažėjimą vargu ar padėtų pataisys. Darbininkų įvežimas iš trečiųjų šalių pablogins Lietuvos žmonių tautinę sudėtį.

2008 m. VB infliacinėmis pajamomis finansinių rodiklių padidėjimas neturėtų nuraminti Lietuvos žmonių, kaip naujos Seimo kadencijos Seimo narių rinkėjų. Turintys gyvenimo patirties, patriotizmo, išminties ir energijos turėtų gausiau savo patriotinę patirtį perduoti Lietuvos jaunimui. Reikėtų nepamiršti, kad kiekvienas iš mūsų esame savo paties ir savo šalies šeimininkais. Viską turime vertinti sveiku protu, o ne pykčiu, kerštu ar emocijomis. Turėtume rinkti tik šviesią ateitį nulemsiančius žmones, o ne vakarykščius.

KREIPIMASIS

Dėl pilietinio ir patriotinio auklėjimo bei ugdymo visų lygių lietuvių mokyklose

Lietuvos Respublikos Prezidentui Jo Ekscelencijai Valdui Adamkui
Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkui Viktorui Muntianui
Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui Gediminui Kirkilui
Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo Ministrei Romai Žakaitienei
Lietuvos Respublikos kultūros Ministrui Jonui Jučui
Lietuvos Respublikos krašto apsaugos Ministrui Juozui Olekui

2007-12-01
Vilnius

Lietuvos Sąjūdžio dalyviai ir laisvės kovotojai reiškia ypatingą susirūpinimą dėl pilietinio ir patriotinio moksleivių auklėjimo bei ugdymo stokos mokymo įstaigose. Jose labai paviršutiniškai apibūdinama nuožmi, pasiaukojanti visose epochose lietuvių tautos kova už Tėvynės laisvę, jos teritorinį vientisumą, lietuvių kalbos išlikimą, apie sovietinei propagandai nepaklusčiusius ir likusius ištikimais tautos tradicijoms valstybės vadovus, dvasiškius, kariškius, mokslininkus, mokytojus, kultūros ir meno darbuotojus, eilinius piliečius, aukojusius net savo gyvybę už tautos idealus. Anaipol, mokymo programose, vadovėliuose dominuoja nemaža dalis tų, kurie savo veiksmais talkino sovietinei prievartai. Mokymo programose ypač mažai dėmesio skiriama tokioms temoms, kaip nuosavybės nusavinimas, prievartinė kolektyvizacija, neturinti sau lygių rezistentų kova prieš okupantą, politinių kalinių bei tremtinių kančios Sibiro platybėse, komunistų partijos ir komjaunimo veikla žlugdant tautines, patrio-

tines bei religines tradicijas.

Prieškarinės Lietuvos universitetai, seminarijos, visų pakopų mokyklos ir jose dirbantys mokytojai buvo tautos pagrindinis patriotiškumo genofondas, dvasios židiniai, išugdę dorus, taurius, drąsius piliečius ir patriotus. Todėl neatsitiktinai sovietiniai ideologai, atėjęnai pagrindinį smūgį, nuožmų terorą nukreipė į mokytojus, visą Lietuvos inteligentiją. Dauguma jų bei jų šeimos narių mirė nuo šalčio ir bado Sibire, žuvo kovose, buvo nukankinti arba pasitraukė į užsienį.

Todėl privalome atgaivinti mūsų ainių tradicijas, šalinti iš programų per pusę amžiaus įsisiurbusias klaidinančio sovietinio mokymo ir dėstymo apraiškas, nepagarbą savo valstybei, gimtajai kalbai, vėliavai, himnui, kovojusiems ir žuvusiems už Tėvynę tautiečiams.

Klaidina ir glumina jaunąją kartą pasirodančios knygos apie sovietinės sistemos privalumus, laimėjimus, žemės ūkio kolektyvizacijos pranašumus, išda-



vusius tautos idealus rašytojus, poetus. Mokyklose yra mokytojų, kurie visiškai neaiškina apie pragaištingą Lietuvai sovietinę politiką, pražudžiusią trečdalį tautos. Mokiniai ypač klaidinami kai kuriose Vilnijos mokyklose, kur aiškinama, kad Vilniaus kraštas nuo seno priklausė Lenkijai, kad Lietuvos čia nebuvo. Kai kurios pataikaujančios Lenkijai vadovaujančios institucijos kėsina į nusistovėjusią mūsų abėcėlę, bandoma į Lietuvos piliečių vardų ir pavardžių rašymą įvesti papildomas raides.

Todėl privalu iš pagrindų keisti mokymo programas, nepriklausomai nuo mokomo dalyko, puoselėti Tėvynės meilės, pilietiškumo, patriotizmo, pasididžiavimo savita tautos kultūra jausmus. Reikia mokyti jaunąją kartą politinio raštingumo, supažindinti su to raštingumo pradžiamokslu – Konstitucija – pagrindiniu valstybės įstatymu, išaiškinti jaunimui piliečio, tautos, valstybės sąvokas, jas diegti kasdieniame gyvenime. Būtina mūsų tautos ir jos valstybės raidą bei kovą už laisvę iliustruoti pavyzdžiais, kurių dar galima rasti kiekviename kaime, miestelyje, mieste. Kovų dvasia prieš sovietinę okupaciją dar gyva mūsų tėvų ir senelių širdyse, jų prisiminimuose, todėl reikia kvieisti į mokyklų renginius išlikusius partizanus, politinius kalinius, tremtinius, dvasininkus.

Siūlome:

– sudaryti tautinio patriotinio ugdymo tęstines programas, pagal kurias nuo pat pirmų klasių būtų skiepijama meilė tėvynei, gimtajai kalbai, tautos kultūrai;

- universitetuose, kolegijose ruošti mokytojus pagal naują tautinio patriotinio ugdymo programą;
- moksleivių auklėjimui tautine patriotine dvasia kartą į savaitę skirti 1-2 valandas;
- į tautinio patriotinio ugdymo programų vykdyimą mokyklose pasitelkti tėvų komitetus;
- organizuoti išvykas ne vien į istorines vietas, bet ir į partizanų žūtbūtnių kovų su šimteriopai gausesniu priešu vietas, aplankyti partizanų slėptuves, jų žūties vietas;
- atostogų metu visiems moksleiviams organizuoti užklasinio patriotinio auklėjimo ir ugdymo stovyklas, susitikimus su laisvės kovotojais, tremtiniais;
- dalyvauti tautinėse, valstybinėse šventėse, įamžintų karžygių žūties vietų pagerbimo renginiuose, puošti ir tvarkyti žuvusiųjų už Tėvynę kapus, jų atminimui pastatytus paminklus, į tokius renginius kvieisti tėvus, kitus šeimos narius;
- mokyti tautinių bei patriotinių dainų;
- moksleivius supažindinti su Lietuvos kariuomenės rengimo programa, karinio parengimo pagrindais, supažindinti su ginklais, išmokyti jais saugiai naudotis;
- moksleivių bei studentų tarpe propaguoti tvirtos lietuviškos šeimos, tarpusavio pagarbos, šaulių, skautų, valančiukų, blaivybės ugdymo tradicijas;
- visoms minimoms programoms numatyti atitinkamas lėšas.

*Lietuvos Sąjūdžio tarybos pirmininkas Rytas Kupčinskas
Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos valdybos pirmininkas
Jonas Burokas*

Viešas Lietuvos patriotinių visuomeninių organizacijų kreipimasis

Į J.E. Lietuvos Respublikos Prezidentą Valdą Adamkų
Lietuvos Respublikos Seimo pirmininką Viktorą Muntianą ir į Seimo narius
Lietuvos Respublikos generalinį prokurorą Algimantą Valantiną
Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministrą Juozą Oleką
Lietuvos kariuomenės vadą generolą leitenantą Valdą Tutkų
visus Lietuvos savanorius, šaulius, partizanus, laisvės kovotojus
Tėvynės Sąjungos partijos vadovybę ir narius

2007 12 22
Vilnius

DĖL NEATSAKINGŲ IR PAVOJINGŲ INSINUACIJŲ LIETUVOS POLINIAME GYVENIME IR SPEKULIACIJŲ TERORIZMO SĄVOKA

Šių metų gruodžio 5 d. Lietuvos Respublikos Seimas svarstė ir balsavimu pritarė laikinosios komisijos, tyrusios Juro Abramavičiaus žūties aplinkybes, išvadoms, kad Tėvynės sąjunga yra susijusi su asmenimis ir grupuotėmis, galimai įvykdžiusiomis teroristinius aktus, kaip antai, pakaunės savanorių maištas, tilto per Bražuolę sprogdinimas, savanorio

Juro Abromavičiaus nužudymas; buvęs Seimo narys Algirdas Petrusevičius, apkaltintas nelegaliu ginklų laikymu, taip pat siejamas su terorizmo apraiškomis. Pasak Artūro Paulausko, komisija atvertė mūsų naujosios istorijos juodžiausius 1993-1995 metų puslapius, esą konservatorių vadovas žaidęs pavojingus žaidimus žmonių gyvybėmis, sprogdinimais ir net



valstybės ateitimi. Komisija apkaltino buvusį Savanoriškos krašto apsaugos tarnybos Štabo viršininko Jono Gečo pavaduotoją Arvydą Pocių melagingu liudijimu komisijai apie J. Abromavičiaus atstatydinimą iš Kauno savanorių vado pareigų.

Visi minėti Loretos Graužinienės vadovaujamos Seimo komisijos kaltinimai dėl įvykių, buvusių prieš 14 metų, nepatvirtinti jokiais teisiniais argumentais, nepagrįsti prokuratūros tyrimų išvadomis ir teismų nutartimis. Jie meta šešėlį apskritai ant Lietuvos valstybės įvaizdžio ir inspiruoja nuomonę, jog šioje šalyje parlamentinės partijos prieš oponentus naudoja ginkluotą šantažą, teroristinius išpuolius ir politines žmogžudystes – priemones, neįsivaizduojamas europietiškos demokratijos valstybėje, juo labiau Europos Sąjungos narėje.

Tokiu būdu stengiamasi apjuodinti visuomenės patriotines jėgas, savanorius, buvusius politinius kalinius ir partizanus, ir visus dorus žmones, siekiančius saugoti ir stiprinti Lietuvos nepriklausomybę.

Todėl, atkreipdami dėmesį į Lietuvos tarptautinę padėtį ir vidaus politinio gyvenimo tendencijas, siūlome ir reikalaujame:

1. Generalinei prokuratūrai paspartinti minimų bylų tyrimą, nustatyti J. Abromavičiaus žūties konkrečius kaltininkus, nevilkinti medžiagos perdavimo teismui; sykiu aktyviau ir operatyviau kelti bylas sovietinio genocido vykdytojams.

2. Nutraukti aukščiausio lygio profesinį pasirengimą įgijusio ir Lietuvai ištikimo karininko brg. gen. A. Pociaus tendencingą puolimą.

3. Seimo nariams nedelsiant kreiptis į Konstitucinę teisumą dėl laikinosios komisijos nepagrįstų juridinių sprendimų išvadų.

4. Baigti KGB agentų globą vis pratęsiant jų prisipažinimo terminus įvertinti KGB rezervistų veiklos faktines, potencialias pasekmes valstybei ir pritaikyti jiems atitinkamas sankcijas.

5. Krašto apsaugos ministerijai išnagrinėti pirmųjų atkurtos Lietuvos savanorių socialinę būklę ir kartu su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija skirti jiems atitinkamus pensijų priedus ar savanorių pensijas; agresyvějant Rusijos politikai Baltijos šalių ir NATO atžvilgiu, neignoruoti teritorinės gynybos reikšmės, stiprinti savanorių pajėgas, imtis priemonių apmokyti vyresnių klasių moksleivius, studentus karinio parengimo pagrindų, supažindinti juos su ginkluote, įvairių pasipriešinimo formų taktika ir kt.

6. Pareikšti interpeliaciją užsienio reikalų ministrui Petrui Vaitiekūnui dėl jo Karaliaučiuje (Kalinigrade) parodyto nekompetentingumo pareiškus, kad Rusija neatsakinga už sovietų sąjungos padarytą žalą Lietuvai.

7. Neatidėliojant pradėti realiai vykdyti LRS 1999 m. nutarimą Nr. VIII-1070 "Dėl valstybės sostinėje esamos Lukiškių aikštės funkcijų" dėl aikštės rekonstrukcijos ir memorialo Laisvės kovotojams pastatymo. Šiems darbams skirti reikiamas lėšas. Paminklą pastatyti iki Lietuvos tūkstantmečio sukakties 2009 metų paminėjimo.

8. Nutraukti antisovietinio pasipriešinimo daly-

Lietuvos Sąjūdžio tarybos pirmininkas Rytas Kupčinskas

Lietuvos laisvės kovotojų sąjungos valdybos pirmininkas Jonas Burokas

Krašto Apsaugos Bičiulių klubo pirmininkas Antanas Burokas

Politinių kalinių ir tremtinių bendrijos pirmininkas Vytas Miliuskas

Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio prezidiumo pirmininkas Jonas Čeponis

Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos valdybos pirmininkas Valentinas Bartašiūnas

Už Laisvę, Tėvynę ir Tave

Ingrida Vėgėlytė

Pasirodė moderniai sudainuotų Lietuvos partizanų dainų kompaktinė plokštelė „Už Laisvę, Tėvynę ir Tave“. Joje įrašytų aštuoniolika kovų už laisvę dainų sudainavo dainininkai, bardai ir aktoriai.

Tarp atlikėjų – gerai visuomenei žinomi Gediminas Storpirstis, Aidas Giniotis, Vladas Bagdonas, Vytautas V. Landsbergis, Domantas Razauskas, Arnoldas Jalianiauskas. Albume įrašytos romansų atlikėjos Larisos Kalpokaitės, „Auksinį scenos kryžių“ pelniusios Ievos Stundžytės, „Velnio nuotakoje“ sužibėjusios Indrės Dirgėlaitės sudainuotos dainos.

Albumo įrašuose dalyvavo aukšto lygio muzikantai Pavelas Giunteris (mušamieji ir perkusija), Vytautas Labutis (saksofonas), Vytautas Mikeliūnas (smuikas) ir kiti.

Laisvės kovų dalyviams, jų rėmėjams ir artimiesiems gerai žinomos dainos (tokios, kaip "Partizanų būrys", "Kalniškės mūšis", "Palinkę gluosniai tyliai verkė", "Oi, sakalėli") yra moderniai aranžuotos ir sudainuotos visai kitu būdu, nei jas dainavo partizanai. Kiekvienas dainininkas kūrė ir ieškojo savo ypatingo būdo, kaip perdainuoti partizanų dainas. Dauguma jų yra atlikta gana intymia, bardiška nuo-



Gediminas Storpirstis



Vytautas V. Landsbergis

taika, lyg norint užmegzti dialogą su šių dienų klausytoju, lyg kviečiant iš naujo išgirsti tai, ko galbūt nesitikėjai kada nors išgirsti. Patys autoriai teigia, kad dainos atrinktos remiantis Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto mokslininkų konsultacijomis, tad yra autentiškos ir aranžuotos nepažeidžiant jų struktūros ir dramatizmo.

Šios idėjos sumanytojas ir autorius yra gerai žinomas visuomenei jaunas žmogus, „Baltijos“ televizijos žinių vedėjas Marius Jančius. Duodamas interviu Lietuvos radijui M.Jančius papasakojo, kad yra kilęs iš šeimos, kurioje buvo ir Laisvės kovų dalyvių, ir tremtinių. Jis sakė, kad kartą klausęs partizanų dainų įrašų, kurios labai sujaudino šalia buvusius vyresnio amžiaus žmones, tačiau susilaukė neigiamų replikų iš jaunos klausytojos. Tada M.Jančiui ir kilo mintis su gerai žinomų atlikėjų pagalba perdainuoti šias dainas taip, kad jas išgirstų ir jauni, kitokios muzikos besiklausantys lietuvaičiai. Populiarindamas tokias dainas ir mėgindamas sužadinti jaunimo pasididžiavimą savo tautos praeitimi M.Jančius prie kompaktinės plokštelės pridėjo dainų žodžius ir natas, kad norintieji

jas sudainuoti ar išmokti jas groti gitara galėtų tai padaryti be vargo. Idėjos sumanytojai tikisi, kad ši plokštelė atsidurs kiekvienoje Lietuvos mokykloje ir sudomins moksleivius.

Be sumanytojo M.Jančiaus, šio projekto partneriai taip pat yra Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras (LGGRTC), Ateitininkų federacija, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas.

Plokštelės išleidimą parėmė visuomeninė organizacija „Konservatyvioji ateitis“, prof. V.Landsbergio fondas, LGGRTC ir privačios įmonės. Skelbiama esą pelnas, gautas pardavus kompaktinės plokštelės tiražą, bus skirtas tolesniam Laisvės kovų dalyvių atminimo įprasminimui. Radijui pasakojęs apie savo planus M.Jančius užsiminė norintis Lietuvos partizanų dainų pagrindu sukurti spektaklį.

Kompaktinę plokštelę „Už Laisvę, Tėvynę ir Tave“ galima įsigyti Lietuvos genocido aukų muziejuje Vilniuje ir daugiau nei dvidešimtyje „Pegaso“ knygynų Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Panevėžyje, Marijampolėje, Alytuje, Telšiuose, Alytuje, Rokiškyje, Kėdainiuose, Anykščiuose ir Prienuose.

Atsikratyti rinkikų



Ričardas Kalytis

Dabar didžiausi Seimui priekaištai yra gana pagrįsti. Po eilinių rinkimų mes išvystame ten tokias asmenybes, kurių gyvenime niekada nerinktume. Kodėl taip yra? Ogi, todėl, kad ne mes juos renkame, už mus juos išrenka

rinkikai – partija (juridinis asmuo). Sakykite, ar tai neprieštarauja mūsų Konstitucijos 55 straipsniui, kur sakoma, kad Seimo nariai renkami „remiantis visuotine lygia tiesiogine rinkimų teise ir slaptu balsavimu“? Tegu teisės žinovai patikslina ar pusė Seimo narių yra išrenkama „tiesiogine rinkimų teise“, ir ar toji pusė renkama visiškai „slaptu balsavimu“ bei dalyvauja tautos atstovai užtikrinant tą slaptumą?

Čia, žinoma, partijos pasiteisins – partijos tikrai pateikia sąrašus, o renka rinkėjai reitinguodami kandidatus. Čia ne visa tiesa, tikrai pasiteisinimas,



juk ne abėcėlės tvarka partijos daro sąrašus. Partijos sudarydamos sąrašus jau suteikia pirmenybę pageidautiniams asmenims sąrašų pradžioje. Mes žinom kokia tad vyksta kova. Mūsų žmonės dar nėra įgudę, ne visi reitinguoja ir kandidatui esančiam sąrašo pradžioje būti išrinktam šansai yra didesni. Taigi, sąrašų įteisinimas (ir pasiteisinimas) yra ne kas kita, kaip rinkėjų proto drumstimas. Na, kam tie pseudo rinkikai – partijos, kai žmogus gali rinktis tiesiogiai partijos iškeltą žmogų.

Seniausioje demokratijos šalyje JAV, kaip anachronizmas dar egzistuoja rinkikų institucija, tačiau tai nesukelia didesnių nesusipratimų, nes jų rinkikai disciplinuoti ir renkant prezidentą balsuoja už jų partijų atstovą, nors pagal jų įstatymus neprivalo tai daryti. Tai, matyt, daugiau tradicijų palikimas.

Ką pas mus atspindi veikiant rinkikų sistema? Tikriausiai tai, jog „partijos ir vyriausybės galvos“ (girdėtas išsireiškimas) nepasitiki liaudimi, kuri gali išrinkti ne tuos, kurių reikia. Todėl ir leidžiama liaudžiai rinkti tikrai vieną pusę Seimo narių (pagal jų protelio sugebėjimus).

Mūsų valstybės aušroje vienas Didžiosios Britanijos parlamento narys mus mokė: „Tegu kandidatas į jūsų parlamentą jau prieš metus vaikšto į turgų, parduotuves, pirtis, kinus, tegu spaudžia žmonėms rankas, diskutuoja, aiškina savo poziciją vienu ar kitu klausimu, tegu pasisako spaudoje, tegu užkariauja simpatijas.“ Suprantama, jog mūsų rinkimų sistemoje tai užkulisinei pusei to daryti nereikia. Pakanka turėti partijoje draugų bei „švogerių“, ir tu tapsi Seimo nariu. Galima ateiti į Seimą, kaip ir Žečpospolitos laikais, turint didelį kapšą pinigų. Kitaip sakant, finansuojant partijai. Taigi, ko norėti iš tokio Seimo, kai didelė jo dalis tiesiog degraduoja ar net parazituoja, nesugebėdami bei nenorėdami dirbti to darbo. Jie Seime labai nuobodžiauja, kartais gyvenimą pajvairindami turizmu bei medžiokle.

Mūsų supratimu, žmogus, norintis tapti Seimo



nariu, turi ruoštis, mokytis, turėti savo nuostatas valstybės reikalais, privalo turėti žmonių pritarimą, etiketą, pagaliau net išvaizdą (apsikirpti, apsiskusti, numesti pilvą), privalo mokėti nors vieną vakarietišką kalbą. Tikrai šitaip mūsų Seimas pagerintų savo turinį.

Tas pats liečia ir partijas, kurios panašios į surūgusį nepratekantį liūną, dešimtmetį nesikeičiančios, neįsileidžiančios jaunų veidų. Tiesioginiai rinkimai padėtų joms atsijauninti.

Juoba, kad po šešiolikos Nepriklausomybės metų mes jau turime pakankamai Vakaruose išlavintų žmonių, o teberenkame kolchozų pirmininkus, CK instruktorius, dainininkus bei dūdininkus. Partijos privalo kelti asmenybes.

Tikrai ar partijos sutiktų su tuo? Gal jų vadus tenkina jų dabartinė padėtis, gal jie nenori didelės rizikos tos padėties netekti? Gal jų vadai patys prisi-bijo asmenybių?

Kažin ar visuotiniu tiesioginiu rinkimu išrinktą Seimą drįstų rinkėjai keikti, kaip dabar keikia? Na, gali liaudis apsirikti ir išrinkti blogą Seimą... Kas tada? Yra lietuvių geras posakis – nenorėjai bovytis su kiaušiniu, tai bovykis su š... Tylėk ir nesiskųsk, pats išrinkai.

S k e l b i m a s

Redakcija gauna laiškų, kuriuose žmonės teiraujasi, kur galėtų įsigyti knygų tremties ir rezistencijos tematika. Informuojame, kad jų galite nusipirkti LPKTS būstinėje, **Kaune, Laisvės al. 39**.

Gyvenantys rajonuose, tolimesniuose miestuose turėtų kreiptis į savo LPKTS skyrių pirmininkus. Jie į skyriaus būstinę parveš pageidaujamą knygą.

„Varpas“ „Lietuvos spaudos“ kioskuose nepardavinėjamas. Jį galite įsigyti Vilniuje, Sąjūdžio būstinėje (Gedimino g. 1). Kas turi pasijungęs internetą, „Varpą“ gali skaityti arba nusikopijuoti www.lrs.lt/rezistencija.

„Varpo“ redakcija



Algimantas Zolubas

Bolševikų partinė sąžinė

Anot rašytojo Ričardo Kalyčio, negalima pasitikėti trim daiktais: šuns dantimis, užpakaliu vaikelio ir partinė sąžinė. Buvusi ir nedingusi bolševikų partinė sąžinė Vytauto Pociūno žūtį organizavo, Algirdą Petrusevičių nusikalsti provokavo, tas pats trečiasis daiktas – partinė sąžinė – šmeižtą apie Tėvynės Sąjungos ir Vytauto Landsbergio teroristinius veiksmus skalambija.

Bežaidžiantis šuva į delną iltis suvaryti gali,
Nekaltu veidu mylimas vaikelis – pridergt ant kelių,
Partinė sąžinė ne tik tave apdergs,
Bet apiplės, jei neužmuš, ilgam įkalins.

„Kak čelovėk, tėbia ja ponimaju,
Po čelovėčeski pomoč by rad;
Sovest partijnaja nē pozvoliajet,
Poėtomu tēbē ustroju ad“.

(Tave aš žmogiškai suprantu,
Ir žmogiškai padėt galėčiau,
Tačiau partinė sąžinė neleidžia,
Todėl į pragarą tave pasiųst turėsiu).

Ir imasi „trečiasis daiktas“ narstyt kilmę
Nuo protėvių ligi devintojo vandens kieseliaus.
Visiems sukurpia bylas pagal trečią daiktą,
Kūją ir pjautuvą aukštai iškėlęs.

Nepatikėk „trečiajam“ niekad nieko,
Laikyki už dantų liežuvi,
Jei net menkiausia paslaptį atskleisi,
Tu būsi sutriptytas, viešam gyvenimui pražuvęs.

Partinė sąžinė – nuodingų klastų kamuolys –
Kaip skorpionas ar angis aukų sau ieško.
Nuodingu dantimi ar uodega tau kirs,
Trečiajam daiktui nėra švento nieko.

Trečiojo daikto gūžta tarsi žlugo,
Turėjo ir trečiasis dingti,
Tačiau jis vėl sau rojų kurpia,
Ne žodžiais, o nuodais atgyja.

Vėl melas liejas per kraštus,
Vėl žodžiai su darbais nesutaria;
Žadėjus liaudžiai aukso kalnus,
Partinė sąžinė jai siūlo trupinius.

Nepasikliauk, žmogau, partine sąžine,
Jos akimis ledinėmis, vis kryptančioms į šalį;
Ta sąžinė juoda, klastinga,
Labiau nei šuo sukandžiot gali.

Įsidėmėk, žmogau, minėdamas represijų aukas,
Tuos milijonus po žeme atgulusių:
Žudikus vedė, laimino ir skatino žudyti
Partinė sąžinė – prakeikta sėkla Kaino, Judo.



Dviveidis

Edvardas Urbonas

Sugrįžta ten, iš kur buvo išėjęs

Kartą Viešpats pasišaukęs angelą tarė:
„Nusileisk į žemę. Ištrik – kas gi ten pasidarė,
Kad tiek girdžiu vaikelių dejonų.
Kas tie skriaudėjai, nedorėliai žmonės“?

Angelas, dar vos tik pasiekęs žemės kelią,
Sutinka verkiantį, išsekusį vaikelį:
„Kas gi nuskriaudė tave, mažyli?“
O tas net angelo bijo. Susigūžęs tyli...

„Kur tavo mama ir tėvelis pradingo“?
Vaikelis atsako: „Aš jiems nereikalingas“...
Toliau, kitas prieš angelą tiesia ranką;
Pavalgymui centelius iš praeivių renka...

Dar toliau – štai neša į kapus karstelį;
Sugyventinis užmušė vaikelį...
Užaina ligoninėn. O ten moterų gausybė;
Jos laukia atsikratyti gimdyvės pareigybių...

Angelui suskaudo širdį. Toliau nebegali keliauti,
Skuba pas Viešpatį kaltiems bausmės reikalauti.

„Nurimk, angele, - Viešpats jam tarė, -
aš jų nebausiu,
Nors karas prieš vaikelius yra pats žiauriausias.
Žiaurumas sugrįžta atgal iš kur išėjęs,
Žiauriuosius baudžia nei kiek nepagailėjęs“.



„Bedalis vaikelis“



LLKS žinios

* Ukrainiečių tautos genocido septyniasdešimtmetis

Ukrainos išeivijos pastangomis sukurta JAV Kongreso komisija 1986 m. mirtį iš bado 1932–1933 m. Ukrainoje įvardijo genocidu. Bado mirtis Ukrainoje tarptautiniu mastu pripažinta ir kituose daugelio šalių oficialiuose dokumentuose. Lietuvos Respublikos Seimas 1932–1933 metų badą Ukrainoje pripažino genocidu 2005 m. lapkričio 24 d.

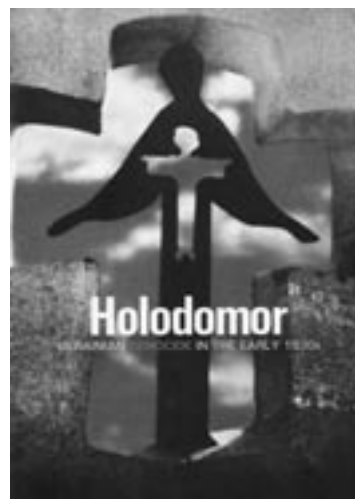
2007 m. lapkričio 22 d., ketvirtadienį, 15 val. Genocido aukų muziejuje (Aukų g. 2A, Vilnius) apskritojo stalo diskusija „Kryptinga Stalino režimo valstiečių likvidavimo politika: Ukrainos ir Lietuvos lyginamoji analizė“ buvo skirta Ukrainos 1932 – 1933 metų genocido 70-mečiui paminėti. Pranešėjai: istorijos mokslų kandidatas Henadij Jefimenka (Ukraina), dr. Arvydas Anušauskas (Lietuva). Renginio metu buvo pristatyta paroda „1932–1933 m. badmetis Ukrainoje“, rodomas dokumentinio filmo apie to meto tragiškus įvykius fragmentai. 17 val. prie paminklo sovietinės okupacijos aukoms Gedimino pr. ir Aukų g. sankirtoje įvyko jau tradicine tapusi akcija „Uždek žvakelę!“. Jos metu tylos minute buvo pagerbtas visų badmečio aukų atminimas.

* Skelbiamas Lukiškių aikštės konkursas

Vilniaus miesto savivaldybė ir Lietuvos architektų sąjunga skelbia atvirą Lukiškių aikštės ir simbolio „Laisvė“ sukūrimo architektūrinio-meninio projekto konkursą Vilniuje. Dalyvauti kviečiami fiziniai, privatus juridiniai, viešieji juridiniai asmenys ar asmenų grupės. Jie turėtų pateikti Lukiškių aikštės projektą, atitinkantį konkurso sąlygose keliamus reikalavimus. Pagrindinis konkurso tikslas – įvertinti ir išrinkti geriausią Lukiškių aikštės ir simbolio „Laisvė“ sukūrimo architektūrinį-meninį projektą, kuriame būtų: 1. Sukurtas šiuolaikinis memorialinis akcentas – kompozicija „Laisvė“. Ji turėtų atspindėti Lietuvos žmonių kovą už laisvę, savo dydžiu atitikti planuojamos aikštės sprendinius ir mastelį. 2. Lukiškių aikštės projekte turi būti suderintos reprezentacinės, memorialinės ir visuomeninės funkcijos pagal šias sąlygas: reprezentacinėje ir memorialinėje Lukiškių aikštės dalyje – galimybė rengti valstybines šventes bei kitus renginius, kuriuose galėtų dalyvauti ne mažiau kaip 1,5 tūkst. žmonių. Lukiškių aikštės sprendiniai turi būti suderinti su rekonstruojamo Gedimino prospekto



Bado mirties pjūtis Ukrainoje



Memorialo fragmentas genocido aukoms

Dirbtinai sovietų valdžios sukeltas Didysis Ukrainos badas (**holodomoras**) tapo didžiausia XX šimtmečio Ukrainos katastrofa. Jis prasidėjo 1932-ųjų balandį ir truko iki 1933-ųjų lapkričio. Per šiuos 17 mėnesių Ukrainoje žuvo apie 9 milijonus žmonių. Kiek tiksliai, iki šiol nežinoma, nes po kelerių metų vykusio Sovietų Sąjungos gyventojų surašymo duomenys Ukrainoje buvo suklastoti. Istorikų vertinimu, 1933-ųjų pavasarį Ukrainoje kas minutę iš bado mirdavo 17 žmonių, tūkstantis žmonių kas valandą, 25 tūkstančiai – kas dieną.

sprendiniais, numatant galimybę prospekto dalį tarp Vasario 16-osios ir J. Tumo-Vaižganto gatvių panaudoti įvairiems renginiams. Požeminėje aikštės dalyje – suplanuotos automobilių stovėjimo vietos, viešieji tualetai, patalpos bei įrenginiai, reikalingi aikštei prižiūrėti. Turi būti nurodyti funkciniai bei vizualiniai ryšiai su artimomis Lukiškių aikštei teritorijomis bei pasiūlyti galimi jų sprendiniai (Tautos namų vizija ant Tauro kalno, Lietuvos šeimų terminalas artimiausiose Lukiškių aikštės prieigose). Įvertintas buvusios Šv. Jokūbo ligoninės teritorijos virsmas visuomenine, komercine zona. Konkursui pateikti darbai bus vertinami pagal konkursui keliamų tikslų sprendimo idėjos originalumą, aikštės sutvarkymo funkcionalumą. Konkurso dalyviams bus skirti autoriniai honorarai, pirmos vietos laimėtojui – 150 tūkst. litų. Išsamesnį konkurso sąlygų aprašymą galima gauti Vilniaus miesto savivaldybėje, Interesantų aptarnavimo skyriuje I a., 19 darbo vietoje. Daugiau informacijos: Miesto estetikos poskyrio vedėja Beatričė Raguotienė, tel. 211 2520 Ryšių su visuomene vyr. specialistas Mindaugas Savickas Konstitucijos pr. 3, LT-09601 Vilnius Tel.: (8 5) 211 2306, 8 698 19 419 El. paštas mindaugas.savickas@vilnius.lt



* Paroda „Misija Sibiras“ Užsienio reikalų ministerijoje

Lietuvos Užsienio reikalų ministerijoje sausio 11 dieną buvo atidaryta Lietuvos Jaunimo organizacijų tarybos (LiJOT) fotografijų paroda „Misija Sibiras“. Parodos atidarymo metu buvo pagerbtos ir Sausio 13-osios aukos. Parodoje eksponuojamos nuotraukos iš 2006 ir 2007 metų vasarą vykusių jaunimo ekspedicijų į lietuvių trėmimų, koncentracijos stovyklų ir įkalinimo vietas Sibire. Ekspedicijų dalyviai Sibire tvarkė apleistas lietuvių kapines, susipažino su buvusiomis lietuvių tremtinių gyvenimo sąlygomis.

LiJOT projekto „Misija Sibiras“ tikslas – puoselėti istorinę atmintį ir jaunimo patriotiškumą, skatinti kartų dialogą ir tarpusavio supratimą, prisiminti ir pagerbti žuvusiuosius bei nukentėjusiuosius nuo Lietuvos gyventojų genocido – vieno juodžiausių XX amžiaus istorijos puslapių.

Paroda 2007 metų spalio ir lapkričio mėnesiais buvo eksponuojama Vilniaus Katedros aikštėje, gruodžio mėnesį – Kauno miesto viešojoje erdvėje.

2007 metų rugsėjo – gruodžio mėnesiais projektas „Misija Sibiras“ buvo pristatytas Tolerancijos ugdymo centruose, Lietuvos miestelių vidurinėse mokyklose, Šiaulių universitete, paroda taip pat buvo eksponuojama Lietuvos ambasadoje Londone ir Londono šv. Kazimiero bažnyčioje.

Gruodžio 8 d. įvykęs Lietuvos politinių kalinių suvažiavimas išreiškė padėką Lietuvos jaunimui, pažymėdamas itin reikšmingus LiJOT iniciatyvas ir darbus, sausio 11 d. padėką išreiškė Užsienio reikalų ministras Petras Vaitiekūnas.

* Stasio Lozoraičio premija

Lietuvos žurnalistų draugijos sukaktuvinė, jau dešimtoji **Stasio Lozoraičio premija** buvo įteikta

Vilniaus Karininkų ramovėje laureatui, buvusiam partizanui, kariui savanoriui, Vyčio Kryžiaus ordino kavalieriui **Antanui Seikaliui** už jo žurnalistinę veiklą.

*Krašto apsaugos savanorių įkūrimo metinių iškilmingas minėjimas

Sausio 17 d. Krašto apsaugos savanorių pajėgos (KASP) iškilmingai minėjo 17-ąsias įkūrimo metines. Nepriklausomybės aikštėje, prie Lietuvos Respublikos Seimo rūmų, įvyko iškilminga Savanorių pajėgų vėliavų būrių rikiuotė.

Renginyje dalyvavo Ministras pirmininkas Gediminas Kirkilas, Seimo pirmininkas Viktoras Muntianas, krašto apsaugos ministras Juozas Olekas, laikinai einantis kariuomenės vado pareigas generolas majoras Vitalijus Vaikšnoras, l. e. Lauko pajėgų vado pareigas brigados generolas Vytautas Žukas, KASP vadas pulkininkas Antanas Plieskis, Latvijos, Estijos, Švedijos ir Danijos savanorių pajėgų atstovai, Lietuvos kariuomenės vienetų vadai, garbės savanoriai, užsienio šalių gynybos atašė ir kiti svečiai.

Minėjimas buvo tęsiamas Vilniaus įgulos Karininkų ramovėje.

Dabar savanorių pajėgas sudaro penkios rinktinės, Lietuvos didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų mokomasis batalionas ir Aviacijos rinktinė. Pajėgose tarnauja apie 5 tūkst. savanorių ir apie tūkstantį profesinės karo tarnybos karių.

VARPAS

Leistas politkalinių sovietinės koncentracijos stovylose: 1955 m. Vorkutoje ir 1957 m. Intoje, nuo 1975 m. iki 1989 m. – pagrindyje Lietuvoje. Atkurtas 1996 m. vasario mėn.

Leidėjai Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga, SL 22 09, ISSN 1648-0244.

Adresas: Architektų g. 14-60, Architektų g. 8-4, LT-04210 Vilnius. Tel.: 2444619, 2442157.

Redaguoja redakcinė kolegija. Numerio dailininkė ir dizainerė Neringa Motiejūnaitė. Bendradarbiams honoraras nemokamas. Straipsnių turinys nebūtinai turi sutapti su redakcijos nuomone, straipsniai ir nuotraukos nekomentuojami ir negražinami.

160-ojo „Varpo“ numerio redaktorius – Algimantas Zolubas Skaitykite „VARPA“ internete: www.lrs.lt/rezistencija

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga (kodas 191913666)
Atsiskaitomoji sąskaita AB Bankas HANSABANKAS, Karoliniškių KA.
Sąskaita Nr. LT62.73000.10002492325

Išleido ir spausdino „Baltijos kopija“. Kareivių g. 13b, Vilnius. Tiražas 800 vnt.

Aukos **VARPUI**

Už aukas „Varpui“ dėkojame: G.Flikaitienei – 50 Lt, A.Stasiškiui – 200 Lt, V.Čaplikui – 50 Lt, A.Ulevičiui – 100 Lt, P.Navickienei – 10 Lt, A.Radikienei – 100 Lt, R.Masaitienei – 10 Lt, A.Mirončikienei – 10 Lt, J.Kuzmickienei – 20 Lt, K.Ryliškienei – 20 Lt, A.Rauličiui – 20 Lt, V.Razukui – 20 Lt, J.Liutkienei – 20 Lt, R.Kaladytei – 20 Lt, G.Kaubriui – 10 Lt, L.Bartkienei – 20 Lt, A.Červinskui – 10 Lt, M.Janėnaitėi – 20 Lt, Z.Vašatkevičiui – 20 Lt, A.Mažeikiui – 20 Lt, P.Jačiūnui – 20 Lt, G.Kraponui – 100 Lt, M.Šironienei 20 Lt, J.Žaliui – 10 Lt, M. ir J.Sadūnams – 20 Lt, A.Skučienei – 20 Lt, J.Mildažiui (JAV) – 100 USD, V.Paplauskui – 10 Lt, B.Eidukienei – 50 Lt, Petriui Tumoniui – 50 Lt, A.V.Kramiliui (Australija) 200 Lt pervedimą į „Varpo“ sąskaitą, A.Untanui – 20 Lt, V.Baubliui – 200 Lt, J.Jurui – 50 Lt, B.Jeriominienei – 10 Lt, J.Narkui – 50 Lt, V.Ušackui – 50 Lt, E.Bulotienei – 50 JAV dolerių, S.Vaineikienei – 50 Lt, R.Kizlaitienei – 50 Lt, A.Zalatoraitėi – 50 Lt, V.Masiukoniui – 20Lt, A.Šiušai – 20 Lt, G.Šniukštienėi – 20 Lt, Milašiui – 20 Lt, J.Daukšienei – 10 Lt, J.Kojelienei – 10 Lt, S.J.Viltrakiui – 100 Lt.

Dėkojame už pervestus į LLKS sąskaitą

2 proc. nuo pajamų mokesčio.

Už nuotraukas dėkojame: Edvardui Burokui, Juozui Parnaraskui, Mykolui Ambrazui (ELTA).

Už pagalbą leidžiant „Varpą“ dėkojame:

Stasiui Zimnickui, Mintautui Daulenskiui, Vaidui Kurtinaičiui.



Pilietinės organizacijos ragina Seimą ir Prezidentą viešai atsakyti į klausimus dėl kuriamo nacionalinio investuotojo



Gyvybės žiedas

Piliečių Santalka ir Lietuvos Sąjūdis šiandien viešu laišku kreipėsi į Seimą ir Respublikos Prezidentą, teigdami, kad įgyvendinant didžiausią šių laikų Lietuvos ūkio projektą – kuriant naująją atominę jėgainę – ypatingai stinga viešumo, skaidrumo ir alternatyvų svarstymo, tačiau šiuo klausimu nepaprastai daug sovietmečiui būdingos primityvios propagandos.

Todėl pilietinės organizacijos ragina Seimą ir Prezidentą nepriimti Vyriausybės pateikto Atominės elektrinės įstatymo pakeitimo įstatymo viešai neatsakius visuomenei į šių organizacijų užduotus šešis klausimus:

1. Kodėl Lietuvos valdžia nutarė sukurti nacionalinę investuotoją mažiausiai skaidriai akcijų „natūrinių mainų“ būdu sujungdama valstybei priklausančius „Rytų skirstomuosius tinklus“ (RST) ir „Lietuvos energiją“ su privačia įmone „Vakarų skirstomieji tinklai“ (VST) ir taip vėl atkurdama vertikaliai integruotą monopoliją? Kodėl atsisakyta nacionalinę investuotoją steigti kuriant naują įmonę ir sunešant į ją pinigų, kurių reikės naujos atominės jėgainės statybai, bet ne akcijai? Tokiu atveju būtų išvengta įmonių vertinimo problemos. Kodėl atsisakyta atominės jėgainės statybos projektą patikėti vykdyti tik „Lietuvos energijai“ arba „Lietuvos energijai“ ir RST?

2. Kodėl nuo „Lietuvos energijos“ išskaidymo ji, pagal oficialius vertinimus, prarado du trečdalius savo vertės VST atžvilgiu? Kas nutiko, kad VST, 2001 metais buvę pusantro karto pigesni nei „Lietuvos energija“, šiuo metu tapo vertingesni ir už „Lietuvos energiją“, ir už RST? Kodėl Vyriausybė ir ūkio ministras džiaugiasi derybų rezultatais, kai ūkio ministerijos valdoma „Lietuvos energija“ prarado tiek daug vertės? Kas už šį valstybės turto praradimą yra atsakingas?

3. Iš kokių lėšų bus statoma naujoji atominė jėgainė – iš sukurto nacionalinio investuotojo, monopolinės įmonės, viršpelnių, kuriuos sumokės dabartiniai elektros vartotojai, ar iš skolintų lėšų, kurias vėliau sumokės naujosios jėgainės pagamintos elektros vartotojai?

4. Ar esate tikri, kad kuriamas nacionalinis investuotojas išties pastatys naująją atominę jėgainę? Kodėl Atominės elektrinės įstatymo projekte, Akcininkų sutartyje ir Bendrovės įstatuose nėra apibrėžta bendrovės akcininkų teisinė pareiga atominę jėgainę pastatyti? Ar, pradėjus naujos atominės jėgainės projektą ne nuo aplinkosauginių bei ekonominių Lietuvos piliečių ir verslo poreikių ištyrimo, o nuo nacionalinio investuotojo suformavimo, nebus sudarytos teisinės prielaidos nacionaliniam investuotojui vėliau atsisakyti pirminių jo kūrimo motyvų – nestatyti naujos atominės jėgainės, nesiminti elektros sistemos jungčių su Švedija ir Lenkija?

5. Kodėl Akcininkų sutartimi ir Bendrovės įstatais siekiama įtvirtinti „Vilniaus prekybos“ akcininkų teisę veikti savanaudiškai ar net stabdyti būsimos nacionalinio investuotojo bendrovės veiklą? Kodėl „Vilniaus prekybos“ akcininkams suteikiama teisė pasitraukti iš nacionalinio investuotojo bendrovės po 24 mėnesių – net nepradėjus strateginių projektų įgyvendinti? Kodėl pagrindinis monopolistinės įmonės prioritetas skelbiamas esant pelno siekimui?

6. Ar numatoma statyti didelių pajėgumų naująją atominę jėgainę leis Lietuvai išvengti dabartinės priklausomybės nuo Rusijos centralizuotai valdomos elektros energijos sistemos, ar šią priklausomybę sustiprins?

Daugiau informacijos šiuo klausimu teikia Piliečių Santalkos Tarybos narys Liutauras Ulevičius telefonu 868608820

Išėjus į Amžinybę rašytojui, laisvės kovotojui

Viktorui Aleknai

nuoširdžiai užjaučiame velionio žmoną,
dukras ir artimuosius

*Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga
LLKS leidinio „Varpas“ redakcija*

Ukrainiečių tautos genocido aukų minėjimai



Kijeve



LGGR centre



Malda prie buvusių KGB rūmų

Paroda „Misija Sibiras“ Užsienio reikalų ministerijoje Lietuvos Užsienio reikalų ministerijoje sausio 11 dieną buvo atidaryta LiJOT fotografijų paroda **„Misija Sibiras“**. Parodos atidarymo metu buvo pagerbtos ir Sausio 13-osios aukos. Jaunimui už surengtą parodą dėkojo ministras Petras Vaitiekūnas



Parodos pristatymas



Parodos dalyviai



Parodoje ministras Petras Vaitiekūnas ir ambasadorius Borisas Cepovas

Stasio Lozoraičio premija

Sausio 5 d. Vilniaus Karininkų ramovėje iškilmingai įteikta Lietuvos žurnalistų draugijos Stasio Lozoraičio premija ekspartizanui, buvusiam kariui savanoriui ir Vyčio kryžiaus ordino kavalieriui **Antanui Seikaliui** už jo žurnalistinę veiklą



Antanas Seikalis



Laureatas



Tarp bičiulių

Sausio 13-osios minėjimas



Lietuvos Sąjūdžio būstinėje



Prie Seimo rūmų



Seime